47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 727 Կ. ՊՈԼԻՍ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 13/26 1903 ՇԱԲԱԹ 5 ՐԷՃԷՊ 1321 — 12 ԷՅԼՈՒԼ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
39, Պոլսոյ Ալի Փաշայի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزیته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قریه
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرو

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառաց համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Զարգացած երկիրներու մէջ ամէնէն խնայական հարցը դարձած է արհեստաւոր դասակարգը խնայողութեան վարժեցնելը։

Փոքրիկ քաղաքներու կամ գիւղերու արհեստաւորներուն եթէ դիւրին ըլլայ իսկ քիչ շատ դրամ խնայելը, մեծ քաղաքներու միջնակարգ ընտանեաց համար խիստ դժուար է, քանի որ կեանքի պահանջները բազմակողմանի են մեծ կեդրոններու մէջ և հասարակ դասակարգը որչափ ալ գոհացուցիչ վաստակ ունենայ, նոյն համեմատութեամբ ալ անհրաժեշտ ծախսեր կը սպասեն իրեն։ Տան վարձքը, մաքուր ագուելիը, հացը, միսը, կաթը, բանջարեղէնը և նոյն իսկ Աստուծոյ պարգեւած ջուրն անգամ դրամի կը կարօտին և այսչափ սպառումներէ դրամ խնայել արդարեւ դժուար է, եթէ ոչ անկարելի։

Այսչափ բազմապահանջ ծախսերէն իսկ՝ հասարակ դասակարգին խնայողութիւն ընել տալու համար՝ մնաս-ցադէններն ու ժողովուրդին բարոյութեան հարցով զբաղողները դիւրաւոր միջոցներ հնարած են, որոնց շնորհիւ ընտանիքի հայրը կամ քիչ ատ դրամ չահող մարդ մը առանց ըզգալու, չաթաթական քիչիկ քիչիկ վճարումներով կը տեսնայ որ ապրելիքնուն՝ բաւական կոկիկ գումար մը խնայած է, ինչ որ եթէ արժէք մը չունենայ իսկ հարուստներու աչքին, արհեստաւոր ընտանիքներու համար հաղուագիւտ գանձ մ'է. քանի որ անիկայ կրնայ գործածուիլ, հիւանդութեան, մնդաբերութեան կամ ընտանեկան որիշ նեղ պարագաներու ժամանակ։

Մեր մէջ իսկ յաճախ տեսնուած են գործնական օրինակները ժողովրդական խնայողութիւններուն, որոնք իրենց օգտակարութիւնը լիուլի ցոյց տուած են թէ խնայողութիւնները կազմակերպող հասարակութիւններուն և թէ հանրութեան։

Շաբաթական վճարումով ծախսուած կարի մանրեանները, հագուստներն ու կարասիները ամէնէն շատ յաջողութիւն բռած ու ընդհանրացած են ժողովուրդի հասարակ խաւերուն մէջ և այս գործերով զբաղող վաճառականներն ալ օր աւուր ուռճացած են ու կ'ուռնանան, քանի որ հաստատ երաշխաւորութիւններով կը ծախնեն իրենց ապրանքները և չաթաթական տասը կամ տասնչինգ դրուշի վճարումը սիրայօժար կը կատարէ գնորդներու մեծագոյն մասը։

Մէկ երկու վաճառատուն սակայն չեն կրնար գոհացնել հանրութեան պէտքը և բաւական չեն ժողովուրդը խնայողութեան վարժեցնելու։ Կեանքի պայմանները քանի փոխուին, ծախսերը որչափ բազմապատկին, նոյն համեմատութեամբ ալ խնայողութեան միջոցները պէտք է ցոյց տուին միջակարգաւոր դասակարգին, որ սիրայօժար կը հետեւի իրեն ներկայացուած ամէն բարի խորհուրդի որ իր ընտանիքին ապագան բարելաւելու բնոյթը ունի։

Հանգուցեալ Պօղոս վրդ. Պօղոսեանցը՝ առեւտրական հրապարակին վրայ գործ վնասողներու խումբին ուղղուած գրկոյթ մը հրատարակած էր ասկէ քանի տարի առաջ, ԳՈՐԾ ԿԱՑ ԳՈՐԾՈՂ ՉԿԱՑ վերնագրով, այդ գիրքը կը թուէր հարիւրաւոր առեւտրականներ զրաղումներ, որոնք թէեւ չահաբեր՝ բայց անծանօթ են մեր երիտասարդներուն և կ'առաջարկէր որ հոն հոս ժամավաճառ եղողները փոխանակ ուրիշներէն օգնութիւն սպասելու, հետեւին իր թուած զբաղումներէ մէկուն։ Զինք գիտեր թէ բարի վարդապետին խրատներէն օգտուող գտնուեցաւ թէ ոչ, որովհետեւ մեր մէջ յօդուածները, գրքերը կը կարդացուին միմիայն գրոզին արժանիքը հասկնալու կամ պարզ ժամանցի համար, ո՛չ ոք մտքէն կ'անցընէ առաջարկուած թելադրութիւններէն օգտուիլ, նոյն իսկ եկեղեցւոյ բեմէն տրուած քարոզներն ալ այս տեսակետով կունկնդրուին։

Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն ընթերցողներու տրամադրութիւնը, կարելի չէ լրջութեամբ վերաբերուիլ այնչափ շահեկան խնդիրի մը որ բարձի թողի եղած է դժբախտաբար։ Մեր մէջ սեղանաւորութիւնը ըմբռնուած էր ժամանակ մը «բոլիցայութիւն»ն ու վաղխառութիւնը, և հիմա ալ ամէնուն աչքը յառած է [illegible] ամէն քայլափոխի։ Նոյն իսկ հարիւր երեք չորս հարիւր ոսկի դրամագլուխ ունեցող պանքէրներ ունինք, որոնք ամենայն խղճմտութեամբ այդ պաշտօնները կուտան իրենց երբ քառասուն ոսկինոց պարտամուրհակ մը աւելի մեծ սեղանաւորի մը զեղչել տալով, անկէ տասը քսան դրուշ շահին։

Պանքէրութիւնը օրուան հիւանդութիւն է որմէ վարակուած են մեր բոլոր հարուստներն ալ և քամիոի թեթեւ գործառնութիւն ընող բացառիկ դէմքեր եթէ գտնուին իսկ անոնց մէջ, մեծագոյն մասը թուղթ զեղչելու տուած է ինքզինք։ Հարուստներուն ըսելիք չունինք, բայց երկրորդ և երրորդ կարգի պանքէրներուն համար թուղթ կտրելէ ուրիշ խիստ չաւէտ գործեր կան, որոնց եթէ անգամ մը բարեհաճին աչք դարձնել, թէ հանրութեան օգտակար պիտի ըլլան և թէ իրենց քսակին։

Հասարակ դասակարգին մէջ հազարներով մարդիկ կան այսօր, որոնք չաթաթական թեթեւ խնայողութիւն մը ընելու տրամադիր են թէեւ, բայց որո՞ւ յանձնեն իրենց դրամը որ ապագային կարող ըլլան նոյնութեամբ ու առկոսովը եւ առնել։ Իրաւ է որ առաւ փախաւներ գրկաբաց պատրաստ են ընդունելու ժողովրդական խնայողութիւնները, բայց իր բերնի հոցէն, զաւակներուն սեղանի պտուղէն խնայիլով դրամ աւելցնող մարդը անանկ խաբեա խուբեաութիւններու չի դար. անիկա վըստահելի անուն մը կուզէ, որուն երբ յանձնէ իր շաբաթական տասը կամ քսան դրուշը ա՛լ բնաւ չի խորհի անոր վրայ, հանդարտ սրտով քնանայ եւ համոզուած ըլլայ թէ ուղած օրը կրնայ դրամը ձեռք անցընել շահովը կամ առկոսովը։ Ասիկայ արդար պահանջն է միջնակարգ դասակարգին քանի՛ որ այլեւայլ տիրողներուն ու շաղուցիչ խստումներով մեկէ աւելի անգամ խաբուած է ա՛ն ու իր դրամը խաբեաներու կոկորդը անցուցած։

Փառք Աստուծոյ, առաւութիւնը ուշնինք առեւտրական ու սեղանաւորական պատուաւոր տուներու որոնք հանրութիւններ կրնան համարուիլ հրապարակին վրայ։ Երկրորդական սեղանաւորներէ ոմանք, որ հիմա առեւտրական թուղթերը այս մեծ տուներուն զեղչել տալով պարզ միջնորդի դերը կը կատարեն հանրութեան ու մեծահամբաւ սեղանաւորներուն միջեւ, եթէ քիչ մ'ալ արհեստաւոր դասակարգին հետ գործելու միջոցներուն վրայ խորհին, իրենց հիմակուան շահածին քառապատիկը պիտի շահին և նոյնչափ ալ օգտակար պիտի ըլլան հանրութեան։

Ինչո՞ւ ամէն հրապարակ ելլող՝ աչքը պտնօին անկէ, մէկ քանի հոգի ալ մեծ սեղանաւորներու թեւարկութեան տակ՝ [illegible] յատկացուած սեղանաւորական տուն մը, որ ունենայ իր հաւատարիմ գործակալները և, անոնց գործունէութեամբ ու ճարպիկութեամբ միջակարգաւոր դասակարգին խնայողութիւնները շահագործէ միշտ սեղանաւորական մեծ տան մը վստահելի անունով։

Արդէն Օղլներ և ուրիշ օտարազգիներ յաջողապէս կ'ընեն այս գործը շաբաթական վճարումներու փոխարէն այլ և այլ արժէքներ, Սեկաքուղի Քէշի ֆօնսիէ են։ Ծախելով։ Բայց անոնցմէ ոմանք գոհացուցիչ կազմակերպութիւն չունին և բնականաբար կատարեալ վստահութիւն չեն ներշնչեր հանրութեան, մինչդեռ մեր ծանօթ դրամատարներէն մէկուն տորագրութեամբ հիմնուելիք ասանկ գործ մը կարճ ժամանակուան մէջ մեծ համամատութիւններ կրնայ առնել։

Օգտակար ծրագիրներ չեն ասուր. մարդ է որ գործէ զերկիր. քիչ մը չեղել սորվինք առուտուրի սովորական ճամբէն, գործունեայ սեղանաւոր մը, պատուաւոր գործառնութիւն ընելու պայմանով կրնայ տասը քսան պաշտօնեաներ ապրեցնել, նախանձելի գործ վարել և միջոց տալ հանրութեան աղքատ դասակարգին, որ թէ՝ դրամ չահեցնէ իրեն և թէ օրհնութեամբ յիշէ իր անունը, ամէն անգամ որ օգտուի խնայած դրամէն։

Դժուարութիւնը սկզբունքին վրայ համաձայնելն է։ Իրաւ է որ գուցէ շաբաթական տասը քսան դրուշը անընչան գործ մը համարուի, բայց երբ նըկատի առնուի որ Բասն փարա ընդունող դրամատուներ կան Անգլիոյ մէջ, այն ատեն կրնայ հակացուիլ գործին կարեւորութիւնը։

Աշխարհի ամենէն անվտանգ գործն է այս, քանի որ հանրութեան դրամն է որ պիտի մնայ միշտ սեղանաւորին քով, հետեւաբար երբ գործունեայ պարկեշտ և քիչ շատ դրամագլուխ ունեցող մարդու մը կողմէ առաջարկ ներկայանայ ոչ է մեծ սեղանաւորի, չենք կարծեր որ այն մեծ տունը զլանայ իր անունն ու աջակցութիւնը այս գործին, երբ չան մը պիտի ունենայ անկէ ու վնասելու հաւանականութիւնը երբեք։

Զեռներէց մարդերու կը կարօտի ուրեմն հանրութիւնը՝ հաստատած տեսնելու համար ժողովրդական Սեղանաւորութիւն մը, որուն ամենայն վստահութեամբ կարենայ յանձնել իր խնայողութիւնները։

ԹՈՒ

ԹԱՂԵԼՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑ

Ա.

Հինգշաբթին՝ օրը, ցորեկին, ամէնքը մէկ ճաշեցին։ Առաքեալները ելան Սեղանէն, իրենք ալ չդիմալով թէ ո՞ւր գացած էր ծամած պատառնին։ Ա՛նչափ տրտում, ա՛նչափ կոտրած, ա՛նչափ դող եկած էր իրենց սիրտը։

Յիսուս ժողվեց ամէնքը ու Զիթենեաց լեռը երթայա։ Խումբը Իրմո՛վ ասա՛ներկուք էր հիմա։

Լեռանը ոտքը Գեթսեմանիի պարտէզը կար։ Մէկ դի մը կեցուց իրենները ու պահ մը անհետ եղաւ ծառաստանին մէկ խորը։

Ինչ էր միտքը, աղօթե՛լ։ Ան՝ Որուն կեանքը պարտականութեան մատղոն էր, հրաչքի, աղերսի, եղբայրասիրութեան ու բարիքի փութութիւնը մըն էր ամրողջ, պէտք ունէր աղօթելու։

Գետինը ծալեց ծունկերը։ Ամ դիրքին մէջ, երբ մարմինը զինքը դեռ եւ հողին կը կապէր, ձեռքերը սակայն վեր երկնցած էին, դարշութիւններէ դէպ ի ցաւ Շարամովը, Վրացին ու երիտասարդ Թարգմանը։ հակայ մարդը որ բնաւ չէր ապասեր այս անակնկալին, յանկարծակիի գալով.

—Ինչ կ'ըսէք դուք։ ուրեմն հիմա ինչպէս տուն պիտի երթանք։

—Չեմ գիտեր պատասխանեց Սեփոն. իրիկուընէ ի վեր մտմտալէն կը խենթենամ կոր։ Դուք աւելի մտէն տեղնակ էք ասոնց ներքին կեանքին։

Սարգիս գլուխը երերցնելով, վայրկեան մը չակ մտածելէ ետք.

—Շարամովի կիներն ալ չգիտեր հարցուց։

—Ո՛չ, պատասխանեց Սեփոն։ ես պաշտօն ստանձնած էի այս գործը հաղորդելու և երբ ձեր հեռագիրը ստացայ, որոշեցի մէկ քանի ժամ յետաձգել ձեր կարծիքն ալ առնելու համար։

—Ինչ կրնանք ընել յարեց Սարգիս, քանի որ դժբախտութիւնը պատահած է։ Եթէ մենք ծածկել ուզենք ընտանիքէն, լրագիրները պիտի հրապարակեն և այն ատեն աւելի զէշ պիտի ըլլայ. մանաւանդ որ դիակները չի թաղուած սիպղաղականութիւն կայ որ գոնէ վերջին անգամ մը տեսնեն անոնց երեսները։ հետեւաբար տուն հասնելէ ետք, պէտք է փտուկ կերպով մը հաղորդենք դժբախտութիւնը երիուքին ալ։

Այս կարգադրութիւնը ընելէ ետք, կառքերու մէջ տեղաւորուեցան ամենքն ալ և հասան Շարամովի բնակարանը։ Միանձին կանչեց զանոնք ու անմիջապէս տիկին Շարամովի ներկայանալով աւետեց Մելինէի գալուստը։

Վրացուհին, որ արդէն ժամէ ի ժամ կ'սպասէր անոր, անմիջապէս դուրս վազեց ու մանկամարդ աղջիկը ողջագուրելով սկսաւ ջերմ համբոյրներ դրոշմել անոր այտերուն՝ խոր հեծեծանքներով։ Մելինէ ալ ոչ նուազ յուզուած էր խորթ մօրը այս սիրալիր ցոյցերէն։ Երկար տարիներէ ի վեր կարօտը կը քաշէր ծնողական համբոյրի մը և հիմա իրեն շռայլուած այս անմեղ սէրը կ'երջանկացնէր զինք ու կը մոռցնէր ամէն անցեալ։ Մայր ու աղջիկ տասը վայրկեանի չափ այսպէս իրարու կարօտ առնելէ ետք, Մելինէ պատեղելով որ հայրը չերեւար,

—Կ'աղաչեմ, ըսաւ մտահոգութեամբ մը, ինչո՞ւ հայրիկս չկայ։

Տիկին Շարամով չկրնալով մէկէն ի մէկ պատասխանել,

—Երէկ իրիկուընէ ի վեր տուն չէ վերադարձած, պատասխանեց ցած ձայնով. արդէն բնաւորութիւնը գիտես, ընել հարկ չկայ. առաջին գիշերը չէ որ կը բացակայի տունէն։ ո՞ւր է ուր չէ հիմա կուգայ, բայց զարմանալին ա՛յն է որ եղբայրս ու Շաւարշն ալ այս գիշեր չկան։

—Շաւարշը ով է, հարցուց Մելինէ։

—Պոլսեցի երիտասարդ մը որ թարգմանի պաշտօնով մտաւ հօրդ քով, մեր Բաքիզ եկած ատեն երբ գաղղերէն չէինք գիտեր և անկէ ի վեր մեր քով է։

Մտահոգութեան որ և է նշան չէր երեւար տիկին Շարամովի վրայ, քանի որ Շարամովի համար սովորական բաներ էին այս գիշերային բացակայութիւնները. Մելինէ ալ մօրը անտարբերութիւնը տեսնելով, ուէ կասկածի չենթարկուեցաւ ու փոքրիկ եղբայրը ներս բերել տալով, սկսաւ դայն համբուրել, գգուել ու սիրել։ Մինոլորտը խիստ քաղցր կը թուէր Մելինէի և առաջին տեսակցութենէն իսկ, անքակտելի կապով մը կապուած կը նկատէր զինք եղբօրը ու խորթ մօրը հետ որ գրեթէ կը գուրգուրար վրան։

Տէր. Շարամովի փափկանկատութեամբը վարժուհին ալ իր զաւակներով պատուաստրուեցաւ, մինչդեռ Սարգիս ու Սեփոն չարունակ խորհրդակցութիւն կ'ընէին դժբախտ գոյժը հաղորդելու միջոցներուն վրայ։

(Շարունակելի)

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

235

ՔԱՍԻՄ

ԿԼԱՌՈՏ ՀԱՆԳՈՑՑ ՄԸ

ԶԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

Միանձին չի կրնալով որոշում մը տալ և մանաւանդ անպատեհ սեպելով դիւրուան այս ժամուն տէր. Շարամովի սանկ գոյժ մը հաղորդելը, իր բնակավայրը Օթել տ'էդեթրանճէի գնաց, ուր դռնապանը հեռագիր մը ներկայեց իրեն։ Սեփոն յուզումով բացաւ հեռագիրը, զոր Մելինէ Մարսիլիայէն քաշած էր և կը խնդրէր որ կայարան գայ իրենց առաջնորդելու համար։ Խեղճ մարդը գրեթէ չուարած էր։ Երեք սպանուածներու դիակները այնչափ ղազդեցին վրան, որչափ անոնց մահը զուժելու պարտականութիւնը, որ հեռագրէն կը ծանրանար աչքին։

Դիները մինչեւ լոյս այս սրտաշարժքով տառապեցաւ։ Առտուն արշալոյսին դուրս ելաւ օթէլէն չի կրնալով վնասել որ նախ տիկին Շարամովին պէտք էր երթալ թէ կայարան։ Քանի մը վայրկեան մտածկոտ տատամսելէ ետք, նկատելով որ ժամ մը առաջ կամ ետքը գուժելը այնչափ ազդեցութիւն չի կրնար ունենալ տիկին Շարամովի վրայ, անմիջապէս դէպ ի կայարան ուղեւորեցաւ Մելինէն իր հօրը բնակարանը առաջնորդելու ու հոն՝ միեւնոյն ժամանակ մօրն ու աղջկանը ի միասին գուժելու դիտումով Շարամովի սպանութիւնը։

Միանձին երբ կայարան հասաւ, Մարսիլիոյ կառաչարը հասած էր արդէն, ուրկէ ճամբորդներ կը շարունակէին մեկնիլ ալ ու ձախ։ Հետաքրքրութեամբ դէպի առաջ ուղղուեցաւ և դեռ ինք իրենները չի տեսած՝ անդրանկ զաւակը վակոնին պատուհանէն զինք նշմարելով, անդիմադրելի գոռվով մը։

—Հայրի՛կ, հայրի՛կ, պոռաց, հոս ենք, հայրի՛կ։

Բաւական ժամանակէ ի վեր զուրկ մնացած էր Սեփոն այս որդիական կոչէն, որ վայրկենաբար մոռցուց ամէն վիշտ ու մտածում։ Տղեկին այս ազդարարութեան վրայ, Սարգիս դուրս ցատկեց վակոնէն և Միանձին առաջնորդեց իր ընտանիքին առջև։ Ոսկեբիչին առաջին մտածումը Սիրարիին եղաւ, որուն ներկայութեանը չի կրնալով զսպել ինքզինքը, թեւերը բացաւ և զայն ողջագուրելէ և մանկական դէմքը համբոյրներով ողողելէ ետքը միայն տեսակցեցաւ Մելինէի ու իրենցներուն հետ։

Բայց որչափ ալ ինքզինք զսպել ջանար Սեփոն, որչափ ալ անտարբերութիւնը պահել կեղծել ուզէր, ներքին յուզումը չէր կրնար փարատիլ, որ տխրութեան քօղ մը սփռած էր անոր դէմքին վրայ։ Սովորական տեսակցութիւններէ ետք, Օրիորդ Շարամով անոր մտածկոտ կացութիւնը հասկնալու դիտումով։

—Մտահոգութիւն մը ունիք, Սեփոնիկ էֆէնտի, հարցուց, սովորական զուարթութիւնը չեմ տեսներ Ձեր վրայ։

—Ցուղումս ըլլալու է Օրիո՛րդ, պատասխանեց Միանձին միշտ պահելով իր մտածկոտութիւնը։

—Բան մը ունի՞ս Սեփոն, կրկնեց վարժուհին, հիւանդ չըլլա՞ս։

Միանձին ապահովիչ հաւատիքներ ընծայելէ ետք, դանոնք նստեցուց կայարանին ապասման որահը, ու կառք պատրաստելու պայմանեալ Սարգիսը դուրս հանեց ու մէկ քանի խօսքով հակացուց անոր թէ ինչպէս ապանուեցաւ Շարամովը, Վրացին ու երիտասարդ Թարգմանը։ հակայ մարդը որ բնաւ չէր ապասեր այս անակնկալին, յանկարծակիի գալով.

—Ինչ կ'ըսէք դուք։ ուրեմն հիմա ինչպէս տուն պիտի երթանք։

—Չեմ գիտեր պատասխանեց Սեփոն. իրիկուընէ ի վեր մտմտալէն կը խենթենամ կոր։ Դուք աւելի մտէն տեղնակ էք ասոնց ներքին կեանքին։

Սարգիս գլուխը երերցնելով, վայրկեան մը չակ մտածելէ ետք.

—Շարամովի կիներն ալ չգիտեր հարցուց։

—Ո՛չ, պատասխանեց Սեփոն։ ես պաշտօն ստանձնած էի այս գործը հաղորդելու և երբ ձեր հեռագիրը ստացայ, որոշեցի մէկ քանի ժամ յետաձգել ձեր կարծիքն ալ առնելու համար։

—Ինչ կրնանք ընել յարեց Սարգիս, քանի որ դժբախտութիւնը պատահած է։ Եթէ մենք ծածկել ուզենք ընտանիքէն, լրագիրները պիտի հրապարակեն և այն ատեն աւելի զէշ պիտի ըլլայ. մանաւանդ որ դիակները չի թաղուած սիպղաղականութիւն կայ որ գոնէ վերջին անգամ մը տեսնեն անոնց երեսները. հետեւաբար տուն հասնելէ ետք, պէտք է փտուկ կերպով մը հաղորդենք դժբախտութիւնը երիուքին ալ։

...Ցանկարծ մութնեց չորս դին. ակնթարթի՛ մը մէջ արեւուտ ցորկը խաւարչուտ գիշերի մը փոխուեցաւ։

Անձրեւի՞ էր օդը, մուղտ ամպե՞ր կ'անցնէին կամարէն. մարդ չը գիտցաւ։ Դիտցուածը այն հոծ մառլոն էր որ նայուածքները մէկէն ի մէկ հաւկուրեց, և այն լռութիւնը՝ որ քաղմութիւնը մահուան պէս պատանքեց։

Դ.

Ցորեկ ատեն գիշեր, տեսնուած բան չէր։ Տեսակ մը ադամամուք էր աս որ երեք ժամ տեւեց։ Մահկանացու Կարծուածը՝ մահուան գործիքին վրայէն Իր ասուածութիւնը ա՛տ կերպ ցուցուց ան։

Տեսիլը բաւական եղաւ որ հոգիսավնին ցնցուին խաչին շուրջը գեղերող Հրեաները։ Եւ անոնցմէ մին,— մէկը այն ապիրատներէն որ առջի գիշեր, քահանայապետին սրահը՝ Մեծ-Անմեղին ծեծ տուողներն էին եղած,— գլխէն եկաւ ու խարխափելով գնաց խաչափային ոտքը կոկողելու։ Արցունքով, պաղատանքով ու կոծով կը ճգներ ան իր մեղքը վճարելու և ժան քաւութիւն մը դանձելու։ Գոնէ, Ցուգային ծուռ զղջումը չէ՞ր ասորը։

...Զարմ մը որ վերէն կուգար, վերին ամբաւութիւններէն կուգար՝ ըսաւ անոր.

«Ձեռք վերուցիր Տիրոջը Զաւկին, հիմակ ալ դարձի կուգաս, լաւ։

«Այսուհետեւ քուկին հոգիդ խաւարքնակ թոչո՛ւնը թող ըլլայ։

«Ցորեկը աչուըներդ չը տեսնան թող, ու թող լոյսի թռչունները քեզի մի՞շտ կրտցեն։

«Գիշերները ե՛լ բարձրկէկ, մութ ու ամայի տեղեր՝ երբեմի չարութիւնդ ողբերդելու։»

Ադ օրէն ի վեր, գիշերէ գիշեր հովին ըլլայ թէ անձրեւին, ամենքնուս, հակայ պատերու և ծառերու դագաթը սեւ կէտ մը կը խաղայ։ Մինեւլոյսի կատարներ և ոսոի պակներ Յա՛չ կը կարծէ ան ու կը թառի վրանին։

Իր երգը ողբ մըն է, լայ մը՝ որուն մէջ արցունք չկայ, նուէր մը՝ որուն մէջ սաք չկայ։

Ո՛ւ...ու ու...։

Ու տնեցիք մի՞շտ վռնտել կը ջանան զինքը, ցաւի այդ խորունկ կոկողանքին մէջ՝ գուժկան բան մը կարծելով կարդալ։

ԹԷՈՂՈՍ

ԻԶՄԻՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Թերթիս Իզմիրի գործակալութիւնը յանձնուած է կարապետ էֆ. Մալէճանեանի, որուն կրնան դիմել բաժանորդագրուելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ԶԻՆԻ ՄԸ. — Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը նոր թնդանօթի մը շինել տուաւ 15 մեթր երկայն, որ կէս թոնս վառօդով լեցուելով, կրնայ 1000 քիլոմոց ռումբ մը արձակել մինչև 30 քիլոմէթր հեռուն։ Ամէն անգամ որ տարբեր թընդանօթներ և հրացաններ հնարուած են, հարկ եղած է փոփոխել յարձակողական կամ պաշտպանողական ռազմավարութիւնը։ Այսպէս յաջորդաբար անցած են քարէ հրացաններու, սաղնաւոր հրացաններու, անծուխ վառօդներու շրջաններ, և ըստ այմ ռազմավարական նոր շրջաններ։

ՃԱԲՈՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Ճաբոնի կառավարութիւնը պատուիրակութիւն մը ղրկած է Եւրոպա իր հեծելազօրքերուն համար ձի գնելու նպատակաւ։ Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ երեք ձեռնհաս սպաներէ, որոնք Ֆրանսայի ամէնէն հեռաւոր գիւղերը գացին և ամէնէն ընտիր ձիերը զատեցին։ Մէկ նայուածքով կըրնան հասկնալ ձիու մը յատկութիւնը։

ՀՐԴԵՀ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ. — Ժամանակէն վերջ հրդեհ Մարսիլիոյ մէջ։ Սաստիկ հրդեհ մը, որ ահագին համեմատութիւններ առաւ, փճացուց Կոնէլ մեծ իւղարանը, որ կը գտնուի Պուլվար Նապոլեոնի անկիւնը։ Հրդեհը առաջ եկաւ իւղարանին մթերանոցին մէջէն։ Բանի մը վայրկենէն ամբողջ գործարանը բոցերու ճարակ եղաւ։ Գործարանին բոլոր շէնքերը, որոնք չատ ընդարձակ տեղ մը բռնած էին, այրեցան հարաւային արեւելեան բուռն քամիին ազդեցութեան տակ։ Սակայն հակառակ ընդհանուր ահուսարսափին՝ օգնութիւնները արագ արագ կազմակերպուեցան, քաղաքին զանազան պահանկոնցներուն ջրանկիրները յաջորդաբար հասան և հրդեհին վրայ յարձակեցան ուժգնապէս։ Բայց լափլիզող տարրը տարածուեցաւ և սպառնաց հասնիլ մինչեւ իսկ գործարանին չուրջ գտնուած բոլոր բազմամարդ թաղին։ Բան տուներ վառնգի տակ էին, բոլոր կահ կարասիները պարպուեցան։ Հովէն քշուած կայծեր հրդեհեցին մօտակայ գործատունները։ Կէս գիշերին ազատարարներուն ջանքերուն շնորհիւ կարծուեցաւ թէ հրդեհը սահմանափակ եղաւ, բայց հովը կը փչէր ուժգնութեամբ և կը սպառնար ուրիշ նոր շէնքերու։ Հովը խսկայն դէպի հիւսիս դարձաւ և տակառներու մեծ գործարան մը ալ բռնկեցաւ։ Շարունակ ցինուորական հրդեհին վայրը։ Քաղաքային և զինուորական իշխանութիւնք հրդեհին վայրը փութացած էին։

ԲԱՄԲՕՂԼԱ ԿԱՐԴԻՆԱԼ. Վատիկանի մէջ իր ունեցած բոլոր պաշտօններէն քաշուեցաւ պահելով միայն Ս. Պետրոսի աւագ քահանայի պաշտօնը, որ դէպզի իր բոլոր ժամանակը նուիրէ պատմական կարեւոր գործի մը։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ. — Շաբաթ օր Էլիզէ գումարուած Նախարարաց Խորհուրդին մէջ պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ Իտալիոյ վեհապետին և վեհապետուհիին ժամանումը Բարիզ Հոկտ. 14ին։ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տելքասէ չարունակ իր պաշտօնարանին մէջ պիտի գտնուի, և ի հարկին խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ Իտալիոյ թագաւորին և անոր արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԳԵՐՄԱՆ ԹԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Վարչապետ կոմս Պիւլով Վիեննայի մէջ ընդունեց 2 խմբագիրներ և Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի ներկայացուցիչին ըսաւ թէ յոդնած է քաղաքականութեան վրայ խօսելէ, և կը փափաքի Վիեննայի դեղեցիկ բնական տեսարաններուն վրայ խօսիլ։ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ քաղաքականութեան միջև համաձայնութիւն է Գերմանիա, ըսաւ Պիւլով կոմս, վստահ ըլլալով թէ այդ երկու տէրութիւնները միջև ի նպաստ խաղաղութեան կ'աշխատին։ Նայէ Վիներ Թակպլաթի խմբագրին հետ խօսելով, Գերմանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ Վիեննայի մէջ Վիլհէլմ կայսեր ներկայութիւնը խաղաղութեան ի նպաստ զօրաւոր կարծիքներ առաջ բերաւ։ Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը, ըսաւ վարչապետը, կը կայանայ Եւրոպայի խաղաղութիւնը անվթար պահելուն մէջ։ Գերմանիա կատարեալ վստահութիւն ունի Աւստրիոյ և Ռուսիոյ դաշնակցութեան և խոհեմութեան վրայ։

ՋԱՐԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ. — Աւրատրական թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Աւստրիոյ կայսրը հրաւիրած է Զարը իրեն հետ մէկտեղ քարայծ որսալ Սթիրիոյ լիւներուն մէջ։ Զարը որ մինչեւ ցարդ զարայծ զարկած չէ բնաւ, ընդունեց Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր հրաւէրը։ Շէօնպրաւնի դղեակը պիտի հանի որսորդի դգեստներով։ Հոն պիտի հաչէ Աւստրիոյ կայսեր հետ, և պիտի մեկնի առանց Վիեննա հանդիպելու։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ այս պարագան ալ կը ցուցնէ թէ Զարին Վիեննա այցելութիւնը ա՛նքան քաղաքական կրեւորութիւն չունի, այլ Ն. Վեհափառութիւն քիչ մը զբօսանք ընելու համար պիտի որսայ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր հետ։ Երկու կայսրներուն Սթերիայէ վերադարձին, Զարը Հոկտ. 4ին ռուսական դեսպանատունը պիտի երթայ կրօնական պաշտամունքի ներկայ գտնուելու դեսպանատան նորակերտ մատուռին մէջ, և նոյն իրիկունը պիտի մեկնի։ Երկու կայսրներուն և անոնց արտաքին գործոց նախարարներուն տեսակցութիւնները և խորհրդակցութիւնները պիտի տեղի ունենան այսպէս որսորդութեան պահերուն։ Արդէն ամէն ատեն որ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ վեհապետները փափաք յայտնեն զիրար տեսնելու, տեսակցութիւնը տեղի կ'ունենայ Վիեննայէն դուրս փոքրիկ քաղաքի մը մէջ, դոր օրինակ Սքիէրնեվիչէի, Բրէմբերի, Ռէյխշթատի մէջ, ևն.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Իտալիոյ թագաւորին Բարիզ այցելութիւնը, Զարին Վիեննա այցելութիւնը դիտաւոր նիւթերն են Եւրոպական Մայրոյն մէջ։ Անգլիական նախարարական տագնապը, և Մաճառական տագնապը կորսնցուցին իրենց առաջին կարեւորութիւնը։ Ֆրանսայի արեւմտեան Ափրիկէ արշաւախումբ մը ղրկելու ղրոյցը կար, բայց հերքուեցաւ։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍՐԸ ՏԱՆՑԻԿԻ ՄԷՋ. — Ի յիշատակ Վիլհէլմ Ա. կայսեր յիշատակարանի մը բացման արարողութիւնը Սեպտ. 21ին տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան Վիլհէլմ կայսեր, վարչապետ ֆօն Պիւլովի, արտաքին գործոց նախարար Պառոն ֆօն Բայնպսպրնի, Գերմանական նախարարին և խուռն բազմութեան։ Բացումէն վերջ, Վիլհէլմ կայսր քաղաքին զինուորական կեդրոնատեղին գնաց, ուր զանազան գործարաններու և խանութներու մէջ աշխատող մարդոց կողմէ ներկայացուցիչ մը ուղերձ մը կարդալով Ն. Վեհափառութեան, շնորհակալութիւն յայտնեց այն հոգածութեան համար զոր կայսրը չարունակ ցոյց կուտայ Գերմանի գործաւորներուն, և Ն. Վեհափառութեան մատոյց իրենց անյողդողդ հաւատարմութեան հաւատիքը։ Կայսրը պատասխանելով յիշեցուց իր մեծ-հայրը, որ միացեալ Գերմանական կայսրութիւն մը շինելով առաջին անգամ կարելի եղաւ Գերմանի վաճառականութեան և ճարտարարուեստին ահագին զարգացումը, և այսպէս գործ հայթայթեց ա՛նքան քաջ բազուկներու։ Ուստի, որովհետեւ գործաւորական դասակարգը պարտի գալ գործունէութեան ընդարձակ դաշտ մը իրենց առջեւ բացուած տեսնելուն համար, պէտք է նաեւ աշխատի հաստատուն և զօրաւոր պահել կայսրութիւնը թէ՛ ներսէն և թէ դուրսէն։ Բանակին մէջ գործաւորներուն առած կրթութիւնը կարող կ'ընէ զիրենք յաղթութիւններ ձեռք բերել խաղաղութեան արուեստներուն մէջ։ Ի վերջոյ Ն. Վեհափառութիւն յոյս յայտնեց թէ Տանցիկի գործաւորներուն ղգացումները արձագանգ պիտի գտնեն նաեւ միւսներուն սիրտերուն մէջ, և ամենքը պիտի յիշեն թէ ամէն բանէ վեր գերմանացի են իրենք։

ՀԻՆ ԼԵՃ ՄԸ. — Պրազիլիոյ և Բոլիւիանական Կուէնիոյ միջև սահմանագլխի գծման վէճը ասկէց առաջ յանձնուած էր Իտալիոյ թագաւորին իրաւարարութեան։ Իտալական թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւոր իր վճիռը պիտի հաղորդէ Անգլիոյ Էտուարտ թագաւորին, Լոնտոն այցելութեանը առթիւ։

ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐԸ. — Վիլհէլմ կայսր Վիեննայէ հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Հէսի մեծ դուքսին.— «Շնորհակալ եմ ձեզ որ կ'աւետէք ինձ Հէսէն զրաւաւորին յաջողապէս ծով իջուցուելը։ Գերմանական ապագայ նաւատորմը, բոլոր Գերմանիոյ ցեղերուն զրահապատ ներկայացուցիչներէն բաղկացեալ, իրենց ընկերներէն անուանակոչուած, և հայրենասիրութեան ոգիով լեցուած, շնորհիւն Աստուծոյ, Կայսեր և Կայսրութեան պարծանքը, զանձը և պահապանը պիտի ըլլայ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔ. — Ռուսկառավարութիւնը ի մօտոյ պաշտօնական օրագիրի մը պիտի հաստատէ Բորթ Արթուրի մէջ և հատ մը ալ Շանկայի մէջ։ Առաջինը պիտի հրատարակուի չինարէն և անգլերէն, իսկ վերջինը միմիայն անգլերէն։ Երկու թերթերու ալ նպատակը պիտի ըլլայ պարզել Ռուսիոյ խաղաղասիրական պաշտօնը Ծ. Արեւելքի մէջ, և մերժել ճարտնական և ուրիշ օրախնդիրներու յարձակումները։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Ֆրանսայի 87 գաւառային ընդհանուր ժողովներէն վաթսունը քուէարկեց ի նպաստ Միջազգային Իրաւարարութեան որոշմանագիրը, զոր Իրաւարարութեան Խորհրդարանական Մասնախումբը հաղորդած էր ընդհանուր ժողովներուն։ Ինը ժողովները դեռ գումարուած չեն, իսկ 18 մերժեցին, հերքեցին, կամ զանց ըրին օրագրգը անցընել յիշեալ որոշմանագիրը։

ԶԲԵՆԱԳԱԳԻՏ ԲԱՆԴԱԿ ՄԸ. — Անգլիացի գեղարուեստագէտ Մր. Բէնեթպէլ Տօպսընի, գերմանի գեղարուեստական հանդէսի մը մէջ կը ծանուցանէ թէ Վիեննայի արքունի մատենադարանին մէջ գտած է ցարդ անծանօթ մնացած փայտեայ քանդակ մը, զոր գծած է 1502ին Լուքաս Բրանախ, եւ որ կը ներկայացնէ Ս. Սեբաստիանոս Նահատակն։ Մր. Տօպսընի կը յայտարարէ թէ զգեստներուն ծալքերը ճշդիւ կը համապատասխանեն այն ծալքերուն որոնք ներկայացուած են Բրանախի բոլոր ծանօթ քանդակներու կամ պատկերներուն մէջ։ Եթէ ասիկա ստուգուի նոր գիւտը հաստատած պիտի ըլլայ նաեւ թէ Բրանախ Վիեննայ գտնուած է 1500ի և 1503ի մէջ տեղ։

ԲՐՈՒՍԻԱՅԻ ԼԵՃԵՐԸ. — Պերլինի մէջ ի մօտոյ պիտի դատուին 14 լեհեր, որոնցմէ մին անդամ է Բրուսիոյ Մերագոյսին, և ոմանք ալ Երեսփ. Ժողովին, այն ամբաստանութեամբ թէ Վրէշէնի ծանօթ դպրոցական խնդրոյն մէջ կաշառք կերած են։ Հոկտ. 1ին Բոլէնի մէջ պիտի բացուի Արքայական Ակադեմիան, որուն նպատակն է գերման դասախօսակութիւնը և գաղափարները յառաջացնել Բրուսիոյ արեւելեան լեհական գաւառներուն մէջ։ Ակադեմիան այսպէս թէ՛ քաղաքական և թէ գիտական հաստատութիւն մը պիտի ըլլայ։ Իրաւասութիւն ունի պատուական անդամակցութիւն տալ այն անձերուն որոնք գերմանական միտքը մշակած են յիշեալ գաւառներուն մէջ։ Ամէն ոք ազատ է առանց մուտքի զին վճարելու ներկայ ըլլալ առենախօսութիւններու։ Միայն թէ ներս մտնողները պէտք է ունենան վկայագիր մը որ ցոյց տայ իրենց միամեայ ծառայութիւնը բանակին մէջ։

ԳՐԱՒ ԲԻՄԻԱԳԼՏՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ. — Սբօրթի բարքերը կ'երեւի թէ գիտունները ալ անցած են, և եթէ ասանկ երթայ, Ակադեմականներն ալ իրարու դէմ մրցում պիտի առաջարկեն օդոմոպիլիներուն կամ հեծելանաւորդներուն պէս։ Բարիզի մէջ հանրածանօթ հանքային ճարտարագէտ մը, Մ. Շարլ Բենպ—չչփոխել Ֆրանսայի Վարչապետին հետ— հրապարակաւ ասպարէզ կը կարդայ հռչակաւոր քիմիագէտ Մ. Մուասանի, արուեստական կերպով ադամանդ մը շինել ձեռնհաս անձերէ բաղկացեալ յանձնաժողովի մը առջեւ որ պիտի ընտրուի երկուսնեք հաւանութեամբ Մ. [illegible] այս տարուս համար Մ. Բենպ կ'առաջարկէ անմիջապէս աւանդ դնել 5000 ֆր.ի մրցանակի մը։ Այս հրաւէրը մեծ յուզում պատճառած է գիտնական աշխարհին մէջ թէ՛ իր նոյնորինակութեամբը և թէ խնդրոյ նիւթ եղող գիտնականներուն անձնաւորութեամբը։ Մ. Մուասանի անունը նշանաւոր ընող գիւտերէն մին է ադամանդի արուեստական շինութիւնը էլեկտրական փուռին միջոցաւ։ բայց Մ. Մուասան չատ քիչ քանակութեամբ բան կրցած էր ձեռք բերել ցարդ։

ՌՈՒՍԻԱ. — Ռուսիոյ Վարիչ Մերագոյսը Սեպտ. 24ին (Ն. Տ.) իր որոշումը պիտի այ յուլիս 29ին Պարուսինաթաբեր գեղեցիներուն վաճառման խնդրոյն վրայ։

*** Ռուսական Սինոդին աւագ Պրոկուրոր Բոպեսոնոսցեւ Իրիմ մեկնեցաւ։

*** Ճանքէոյ—Օտեսա երկաթուղին շինութեան աշխատութիւնները պիտի սկսին 1904ին։

*** Ռուսական գեղեցիկ զրահաւորը, Զարեւիչ, որ ժամը 19 մղոն արագութիւն ունի, և Բուլոնի մէջ շինուած է, հելլենական ջուրերը հասաւ հրամատարութեամբ Վիրէնիոս Մովակալին, որ միեւնոյն հրամատարն է այն նաւաբաժնին որ Ծ. Արեւելք պիտի երթայ։ Ասկէց առաջ Ծ. Արեւելքի ջուրերը գնաց Մովակալ Պառոն Սլաքէլպէրկի նաւաբաժինը։ Ի մօտոյ նոյն ջուրերը պիտի երթան նաեւ 2 զրահաւոր և չորս յածանաւ որք այս պահուս կ'սպառազինուին Քրոնշթատի մէջ։ Այնպէս որ քիչ ժամանակէն Ռուսիա պիտի ունենայ Ծ. Արեւելեան ջուրերուն մէջ նաւային ճշմարիտ բանակ մը, որ կրնայ դիմադրել այժմ հոն դտնուող բոլոր օտար մարտանաւերուն։

*** Իսխան Քօքէմիին զրահաւորը, որ Նիքոլայեւէ Սեվաստաբոլ տարուեցաւ Ճոնխա ամսուն նաւաձիգներով, այս պահուս իր մեքենաները և թնդանօթները կ'ընդունի։ Առաջին զրահաւորն է որ ամբողջովին ռուսական իրեղէններով շինուած է։

*** Բեռեսպուրկի Պաշտօնաթերթը կը յայտարարէ թէ թղթատարական, հեռագրական և հեռաձայնական վարչութիւնը նախարարական ատենանի պիտի քարձրանայ։

ԵՐԲՈՐԴ ԱՄՈՒՄՆԱԼՈՒԹՈՒՄ. — Նորման Սէլպի, որ հանրածանօթ կրուփամարտիկ մըն է Քիտ Մաք Քոյ անուամբ, ձէֆրիզի և Քօրպէթի ախոյեանները, երրորդ անգամ ըլլալով ամուսնալուծում ըրաւ։ Երեք անգամ կարգուեցաւ միեւնոյն կնոջ հետ, երեք անգամ ամուսնալուծում ըրաւ։ Մաք Քոյ դատ բացած է Բալթի Թոմսըն անուն մեծ սեղանաւորի մը դէմ, և 100,000 տոլար վնասուց հատուցում կը պահանջէ, ամբաստանելով զայն թէ «գողցած է իր կնոջ սէրը։» ըստ ամերիկեան բանաձեւին։ Ասկէց ետքը նորէն Քիտ Մաք Քոյ պիտի կարգուի, կը յուսանք։

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ. — Վերջերս կարդացի տեղ մը թէ ծնունդները երթալով կը քիչնան Դերմանիոյ մէջ, ինչպէս արդէն կը քիչնան Անգլիոյ, Պելժիոյ և Միացեալ Նահանգներուն մէջ։ Արդէն Ֆրանսայի մէջ յաճախ կը պատահի ասիկա, և առաջքը առնելու կ'աշխատին։

Մարդկային արտադրութիւնը կանոնաւորելու ձգտումը, ինչպէս կը կանոնաւորենք ճարտարարուեստական արտադրութիւնը, պէտքերուն համեմատ, յոյժ գնահատելի յառաջդիմութիւն մը կը ներկայացնէ, թէև նախապաշարմունքը կը հակառակին ասոր։ Մարդկային արտադրութեան չափ ու կանոն դնելու այս ձգտումը կը մեղմացնէ ընկերային խնդիրը, քանի որ անոր հետեւանքը պիտի ըլլայ կերակրուելիք բերաններուն թիւը համեմատական ընել երկրին տրամադրելի միջոցներուն և կերակրելու կարողութեան։ Երբ հաւասարակշռութիւն ըլլայ կատարուելիք աշխատութեան չափին և տրամադրելի բազուկներուն թիւին միջև, աշխատողներուն վարձքը արդար կերպով կը որոշի, գործարանատէրը չի կրնար ի նպաստ իրեն չահագիտութիւններ ընել այն մրցումին վրայ զոր իրարու դէմ կը յարուցանեն անոթի մնանողները, որովհետեւ աշխատաւորներուն թիւը չափազանց ըլլալով, ասոնք իրարու ձեռքէ կը խլեն հացը, և վերջապէս զիրենք աշխատցնող գործատէրն է որ կը չահի անոնց հակառակութենէն կամ մրցումէն։

Պէտք ընկերվարական մը, Մ. Ասսէլ, օր մը կ'ըսէր իրաւամբ.—

«Դիտելի պարագայ մըն է որ մարդիկ ո՛րքան անբարեհամ կամ աղքատ ըլլան, այնքան աւելի զաւակ կ'ունենան։ Համակերպող անհոգութեամբ մը իրենք զիրենք թող կուտան ընութեան մղումներուն։ Բնաւ չեն հոգար ապրիլը, ասիկա անտարբեր է իրենց համար։ Ընդհակառակն, իրենց վիճակը բարելաւելուն պէս, տեսակ մը անձնապաշտութեան զգացում առաջ կուգայ իրենց մէջ։ Կը պատճառաբանեն իրենց [illegible] 18ու. յոգնութիւն արտադրութեան համաձայն վաստակեց նոյն Հոգաբարձութիւնը։

2. Ռոտոսթայի ազգ. վարժարանաց տեսուչը, ներկայացաւ Խորհրդոյ, և ծանուցանելով իր պաշտօնավարութեան լրումը, յարեց թէ տեղւոյն Ս. Յովհաննեան վարժարանը այս տարի 5 շրջանաւարտ աշակերտներ ունեցած է, որք կազմ. կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն, քննիչ յանձնաժողովոյ կողմէ քննուած և արժանի նրկատուած են նախակրթեան շրջանաւարտի վկայականին։ Այս շրջանաւարտներն են. Պ. Պ. Ստեփան Սասատուր, Արմենակ Փափազեան, Գրիգոր Յակոբեան և Օր. Երանիկ Յովսեփվիկ, և Եղիսաբեթ Պալըքճեան։ Խորհուրդը լսելէ ետք այս տեղեկութիւնները իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

Խորհուրդը զբաղեցաւ նաեւ Աղեքսանդրիայի, Ռուսճուքի և Գաղատիոյ ազգ. վարժարանաց համար խնդրուած ուսուցչաց խնդրոյ և կարեւոր անօրինութիւնները քննելու։

ԴՈՒՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ Ս. Խաչ քարոզիչ Ն. Մկրտիչ արք. Վեհապետեան երէկ Ռուբա Ս. Պատրիարք Հօր ընակարանը երթալով հրաւիրեց Ն. Սրբազնութիւնը՝ Իւսկիւտար Ս. Պատարագ մատուցանելու համար, նոյն եկեղեցիին մէջ օրուան տօնին առթիւ։

ԵՐԷԿ Թորգարուի Թաղ. խորհրդոյ անդամներէն քանի մը հոգի Զէնոբ պէյ Մէրճմէճեանի ընակարանը երթալով խորհրդակցեցան եկեղեցիին շինութեան վերաբերեալ խնդիրներով։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԷ կը գրեն մեզի թէ Վենետիկի միաբանութեան ծանօթ և հմուտ անդամ Հ. Իսմանուէլ Քալունի, քանի մը օրէ ի վեր հոն կը գտնուի։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Տօքթ. Սերովբէ էֆ. Դավալեան քանի մը օրէն պիտի մեկնի մայրաքաղաքէն։ Բոլոր անունք որոնք կը փափաքին ունկընդրել յարգելի բժիշկը՝ պատեհութիւն մըն ալ պիտի ունենան լսել զինք վաղը, ժամը 4½ին (Ք. Թ.), Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ։

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԻ այս շաբթուան թիւը ստացանք չահեկան նիւթերով ու զուարճալի հանելուկներով՝ խիստ հետաքրքրաշարժ բովանդակութեամբ մը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Իւսկիւտար ճեմարան վարժարանի հոգաբարձութիւնը ասկէ առաջ դիր մը ուղղելով Խորհուրդին, դատած էր տեղի ունեցած անօրինութեան մը դէմ և Խորհրդոյ որոշմամբ պաշտօն յանձնուած էր Աւետիսեան Բարսեղ էֆ.ի քննել խնդիրը և յայտագրել արդիւնքը։ Բարսեղ էֆ. նոյն յանձնարարութեան համաձայն, նոյն խնդրին համար բանակցած ըլլալով Թաղ. Խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան անդամոց հետ յայտնեց թէ՝ անհամաձայնութիւնը աս պարագային ծագումնառած էր թէ՝ Թաղ. Խորհրդոյ անդամը, մեծամասնութեամբ Հոգաբարձութիւնը հրաժարած նկատեր և որոշած են նոր Հոգաբարձութիւն մը կազմել։ Իսկ դիւանը չէ ուզեր գործադրել զայն, օրէնքին տրամադրութեանց հակառակ նկատելով։ Բարսեղ էֆ. յարեց թէ՝ իր առաջարկութեամբ արժան դատուած է վերակազմել Հոգաբարձութիւնը, ամբողջացնելով նախորդին պակասները և ներկայեց այս մասին Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ ընդունուած տարագրեալ բանաձեւը։ Միւս կողմէ Թաղ. Խորհուրդը եւս յայտագրով մը կը հաղորդէր այս կարգադրութիւնը ծանուցանելով թէ՝ ըստ այնմ Հոգաբարձութիւնը կազմուած է և կը ներկայացնէր անունները, հետեւաբար Խորհուրդը առնուած տեղեկութեանց և մատուցուած յայտագրին վրայ, [illegible] 18ու. յոգնութիւն արտադրութեան համաձայն վաստակեց նոյն Հոգաբարձութիւնը։

2. Ռոտոսթայի ազգ. վարժարանաց տեսուչը, ներկայացաւ Խորհրդոյ, և ծանուցանելով իր պաշտօնավարութեան լրումը, յարեց թէ տեղւոյն Ս. Յովհաննեան վարժարանը այս տարի 5 շրջանաւարտ աշակերտներ ունեցած է, որք կազմ. կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն, քննիչ յանձնաժողովոյ կողմէ քննուած և արժանի նրկատուած են նախակրթեան շրջանաւարտի վկայականին։ Այս շրջանաւարտներն են. Պ. Պ. Ստեփան Սասատուր, Արմենակ Փափազեան, Գրիգոր Յակոբեան և Օր. Երանիկ Յովսեփվիկ, և Եղիսաբեթ Պալըքճեան։ Խորհուրդը լսելէ ետք այս տեղեկութիւնները իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

Խորհուրդը զբաղեցաւ նաեւ Աղեքսանդրիայի, Ռուսճուքի և Գաղատիոյ ազգ. վարժարանաց համար խնդրուած ուսուցչաց խնդրով և կարեւոր անօրինութիւնները քննելու։

ԴՈՒՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ Ս. Խաչ քարոզիչ Ն. Մկրտիչ արք. Վեհապետեան երէկ Ռուբա Ս. Պատրիարք Հօր ընակարանը երթալով հրաւիրեց Ն. Սրբազնութիւնը՝ Իւսկիւտար Ս. Պատարագ մատուցանելու համար, նոյն եկեղեցիին մէջ օրուան տօնին առթիւ։

ԵՐԷԿ Թորգարուի Թաղ. խորհրդոյ անդամներէն քանի մը հոգի Զէնոբ պէյ Մէրճմէճեանի ընակարանը երթալով խորհրդակցեցան եկեղեցիին շինութեան վերաբերեալ խնդիրներով։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԷ կը գրեն մեզի թէ Վենետիկի միաբանութեան ծանօթ և հմուտ անդամ Հ. Իսմանուէլ Քալունի, քանի մը օրէ ի վեր հոն կը գտնուի։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Տօքթ. Սերովբէ էֆ. Դավալեան քանի մը օրէն պիտի մեկնի մայրաքաղաքէն։ Բոլոր անունք որոնք կը փափաքին ունկընդրել յարգելի բժիշկը՝ պատեհութիւն մըն ալ պիտի ունենան լսել զինք վաղը, ժամը 4½ին (Ք. Թ.), Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵՌԵՐՍԳՊՈՒՐԿ, Սեպտ. 24.— Արտաքին գործոց նախարար Կոմս Լամբստորֆ արտասահման մեկնեցաւ։

ՍՊԻԹԷՆԷՎԻՉ.— Ռուսիոյ Կայսրուհին ու իր զաւակները Տարսկոյէ Սելոյ ուղեւորեցան։

ԲԷՇԹԱ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ, այսօր ժիսոր յարուցուեցաւ երբ Կոմս Ռիւն Հէսէրվարի կ'ուզէր բացատրել բանակին օրակարգը։ Զախակողմեան երեսփոխան Մ. Պարապա ընդմիջեց։ Ազատականները և ժողովրդականները անոր դէմ բողոքեցին և «Կեցցէ՛ Թաւ-գաւոր» գոչեցին։ Պարսաւ քուէարկուեցաւ Երեսփոխան Պարապայի դէմ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Իտալիոյ գործակատարը Գերման վարչապետ Կոմս Պիւլովի յանձնեց Վիքտոր-Էմմանուէլ թագաւորին կենդանագիրը։

ԲԱՐԻԶ.— Ատէնի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ «Ամիրալ Կէյտոն» չոգենաւին վրայ լուր առնուած է։ Շոգենաւը այրեր է, բայց ճամբորդներն ու նաւազները ազատուեր են։

—Մայրագոյն Արեւելքի ֆրանսական նաւատորմին հրամատար ծովակալ Մարէշալ ծովային նախարար Մ. Բէլդանի ուղղած նամակով մը կը բողոքէ իր անիրաւ պաշտօնանկութեան դէմ։

ԹՈՒՆՃԷՐ.— Մարոքի էմիրն արձակեց իր քով գտնուող Եւրոպացի պաշտօնատարները։

ԶԵԿՈՅՑ

Մաքրի-գիւղի եկեղեցւոյ անուանկին ի նպաստ յառաջիկայ (14 սեպտեմբեր) գիշեր տեղի ունենալիք թատերական ներկայացումը յետաձգուած է չաբաթի մը ի վեր տեղացող տեղատարափ անձրեւներուն պատճառաւ։

Ուստի կարգագիր մասնախումբը կը փութայ ազդարարել արդէն հասարակութեան թէ սոյն ներկայացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբեր 21ի կիրակի գիշեր միեւնոյն վայրը։

ԿԱՐԳԱԳԻՐ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲ

ՄԱՍԻՍ Գրական Շաբաթաթերթի այսօրուան թիւին մէջ ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ երկրորդ յօդուած մը նուիրած է Մեր վարժուհիներուն, և ՊՐՕՖԷՍՈՐ ԶԱՆԹԻՄ ընդարձակ ու սիրուն գրնկի մը ունի՝ Նշանաւոր Վիրտրիոն տակ։ ՓՈՔՐԱԿ թարգմանած է Քաթիլ Մէնտէսի գողտրիկ մէկ գիրքը, Նուէրներս, և ՄԷՐՍԷՏԷՍ ռանձին ուսումնասիրութեան մը նիւթ ըրած է Ս. Մերիկա զրկուած հայորդոյները՝ ձեռակներու առուստր վիճագրով յօդուածի մը մէջ։ ԴԱՄԻՐ իր Վայրկենականին մէջ ուրուագծած է Զիգմէլ-Մարաֆը։ Բանաստեղծութիւն մը, Ժամացոյցը, Վ. է և ՀԷՆՐԻՔ ՄԷՆՐԻՆԳՅԻ վէպը, Լիլիկեն Մորիս, կ'ամբողջացնեն Մասիսի այսօրուան թիւին նիւթերը։

ԱՂԲԻՒՐ ԹԷ... ԱՂՕՐԻՔ

Սկիւտարէն կը գրեն մեզի.— Բացի Մանզուվէէն միւս բոլոր հայերէն թերթերը գրած էին թէ, Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցիին աղօրիքը նորոգուած է եւն.։ Մեր եկեղեցին առանց աղօրիքի մը չունի, կ'երեւայ որ առաջին անգամ այդ լուրը դարձնող խմբագիրին երեւակայութեանմէ գոյացած է այդ աղօրիքը։ Եղելութիւնը ինչպէս գրած էր Մանզուվէ, Ս. Կարապետի աղօրիքը վաղող Զամբըճայի ջուրի ճամբանին են որոնք 5—600 ոսկիով նորոգուեցան Վեհ. ծանօթ հարազատաց անձնական ծախքով։ Գ.

ԲԻՒՐԱԿՆԻ այսօրուան թիւը հապարակ եկած է հետեւեալ փոյլուն բանդակութեամբ.

Գենեվա.—ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՆԵՆ։ Գրական Նամակներ.— ԵՌՈՍ ԱՐՄԷՆ։ Կրօնք և Գրականութիւն։ — ԿՈՐԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ։ ԵՒԼՆ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

25 Սեպտեմբեր 1903

Ֆրանս. 3% 3% Français)	96 50
Թրք (Tab. Turcs)	386 —
Գոնսոլիտ (R. Turque D.)	32 52
Երկաթուղի (Lots Turcs)	126 75
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	584 —
Թրանսվալ (Transvaal)	98 —

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնի Սէլամլը բէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չէրֆիտէ իճրա պույրուլմուշ տրր։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՑԵԼ

Տիւնքի ճումաա կիւնի Սէլամլը բէսմը ալիսխնտէն սօնրա չայան պուրուլան միւսաատէի սէնիյէի Հարիչանի իւզէրինէ, Ֆրանսա սէֆիրը քէպիրի սաալէթլու Մ. Գոնսոլանի հարիէթլերի սուրէթը դայրը բէսմիլմէ հուզու

ՆԵՐՔԻՆ

ԼԷՅԼԷԻ ԲԷՂԱՒԻ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, առջի գիշեր, Լէյլէի Բէղապի ոտին առթիւ, կրօնական ծիսերցուածներ կարդացուեցան Կայս. Պալատն Զիթ քէօշկին մէջ։ Իրիկուան ժամը կէսին, Վեհ. Սուլթանը բանտեցաւ նոյն քէօշկը երթալ, ուր տեղիս գտնուելու պատիւը ունեցան նաեւ Նախարարներէ ոմանք և պալատական պաշտօնատարներ։ Էյուպի մզկիթին Բիւրսի Շէյխի Ահմէտ էֆ. քաղող մը խօսեցաւ։ Ցետոյ բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

—Նոյն գիշեր Պոլսոյ բոլոր մզկիթները լուսազարդուեցան և աղօթքներ կարդացուեցան ու բարեմաղթութիւններ եղան։

—Բոլոր Նախարարները և կրօնական, քաղաքային ու զինուորական դասերու պաշտօնատարները, երէկ կիր. Պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Նիխտիէ մզկիթին բակէն դրամական պղպեւներ բաշխուեցան աղքատներուն։

—Բ. Դրան կողմէն ալ դրամական պղպեւներ բաշխուեցան աղքատներուն։

—Բաղաքապետութեան կողմէ պատրաստել տրուած «սիմիտ»ներ, Կայս. Պալատ մատուցուեցան։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց, ազատ արձակել զինուորական սպաներէ, զորքերէ և ոստիկան-զինուորներէ ազնիւ որ պարզ յանցանքներու համար ազատարկած ըլլալով՝ իրենց պատիւին երկու երրորդ մասը աւարտած են։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Միւթէֆայիզի ասոցիան տրուեցաւ Հայոց Պատրիարքարանին Ուսումն. Խորհուրդին անդամ Պետրոս Զէյքի էֆ.ի, դործակատար Սարիս էֆ.ի և Տնտես. Խորհուրդին անդամ Շիրինեան Միհրան էֆ.ի։

Ա. կարգի Մէջիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Սրվադի առաջնորդ Տ. Պետրոս Արք.ի, Գ. Մէջիտիէ՝ Մուշի Պատ. փոխանորդ Տ. Գնել Ծ. Վրդ.ի և Հայոց երեւելիներէն Աբիսողոմ Միքայէլ և Նկարիչ Գաբրիէլ էֆ.ներու։ Դ. Մէջիտիյէ՝ Հայոց երեւելիներէն Սահակեան Յակոբ և Նշանեան Յակոբ էֆ.ներու։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.—Բեռերպուրկէն կը հեռագրեն երէկուան Կոսով.—

«Ռուս կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով ի վեր կը հանէ թէ, Պուլկար խռովարարներուն բուն նպատակն է Բումէլիի վարչական կարգ ու կանոնին մէջ փոփոխութիւն մը առաջ բերել, ի նպաստ Պուլկար տարրին, և ի վնաս ընդհանրութեան իրաւունքներուն։ Յետոյ խօսելով այս հրոսախումբերուն եղած ներնուութեան վրայ՝ անոնց կողմէ որոնք սխալ դատումով մը կը կարծեն թէ այս չարժումը պիտի ստիպէ Ռուսիան փոխել իր ծրագիրը և պաշտպանել խռովարարներու պետերուն անիրաւալի մտադրութիւնները, յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ, Պետութիւնները Թուրքիոյ և Աւստրիոյ առաջարկին վրայ, իրենց Սոֆիայի դործակատարներուն պատգամ տուած են ծանուցանել իրենց կատարեալ համաձայնութիւնը այս վերջի երկու Պետութեանց, և յայտարարել Պուլկարիոյ թէ, ընդդիմութեան պարագային, ըլլայ յայտնի, ըլլայ գաղտնի, չի կրնար բնաւ ո'չ մէկ Պետութեան պաշտպանութեան կրթնիլ։

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ՅՈՅՆ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.—Բասթորիայի (Ռումելի) յոյն օրթոտոքս մետրապոլիտը, կը դրէ Ցունաց Պատրիարքարանին թէ, պուլկար քանի մը գիւղեր, փափաք յայտնած են դառնալ յոյն օրթոտոքս եկեղեցիին։

—Թոսսոթիօլսնի (Քըրքքիլիսէ) յոյն օրթոտոքս եպիսկոպոսը, նամակով մը կը ծանուցանէ թէ, քանի մը գիւղերու պուլկարները փափաք յայտնած են Յոյն օրթոտոքս եկեղեցին դառնալ։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Մանաստրի յոյն մետրապոլիտը, կը դրէ Ցունաց Պատրիարքին թէ, Պոլսէն ղրկուած օգնութիւնները բաժնուած են քանի մը գիւղերու բնակիչներուն։ Կը խնդրէ նաեւ քահանայական զգեստ ղրկել եկեղեցիներուն համար։

—Տեպա կը դրէ թէ, Նէվէսբայի յոյն երեւելիները չնորհակալութեան գիր մը մատուցած են ընդհ. քնկէ Հիլմի փաշայի, նոյն տեղը երեւան եկած աւազակներուն ջնջման համար։

—Օսմ. զօրաց ձիրան պէտքերուն համար նուիրատուութիւններ կը շարունակուին.—

Էվզաֆի նախարար Ղալիպ փաշա նուիրեց 100ական հատ մինթան, Ֆաֆնէլա, ներքին տարատ և շապիկ։ Տոքթոր Նաֆիզ փաշա 100ական հատ մինթան, ներքին տարատ, շապիկ և 100 ղոյգ գուլպայ։ Եպարքոսական մէքթուպճի Զիեա պէյ՝ 50 մինթան։ Սկիւտարի կառավարիչ Համտի պէյ՝ Բ. անգամ ըլլալով 50 ներքին տարատ ու 2 շապիկ։ Աբէնքի օսմ. դեսպան Բիֆթիֆ պէյ՝ 60 ֆանէլա, 60 ղոյգ հեակ և 60 ֆանէլա ներքին տարատ։

—Այտընի կուսակալ Բեամիլ փաշա 500 մինթան և 500 ղոյգ գուլպայ։

—Սելանիկի մէջ նպաստահաւաք յանձնաժողով մը կազմուեցաւ։ Ա. անգամուն հաւաքուած 500 ոսկիով որոշեց անձրեւանոցներ դնել օսմ. զօրաց համար։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ.—Հաճ. Պարտքի Վարչութեան յատկացուած դրոշի և դրոշմթուղթի հասոյթը աւելցնելու խնդրով ղրկելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ իր երկրորդ նիստը գումարեց առջի օր, Բ. Դրան մէջ։ Այդ յանձնաժողովին նախագահն է Էվզաֆի նախարար Կալիպ փաշա. անդամներն են.—Երկրագործական նախարար Սէլիմ Մէլհամէ փաշա, Պետական Խորհուրդի օրէնսդիր ճիւղին Բ. նախագահ Հաճի Աբիքի պէյ, Համարակալութեան դիւանին անդամ Հիլմի պէյ, և ելմտական նախարարութեան տասանորդի վարչութեան Տնօրէն Մաղհար պէյ։

—Յայտնի է թէ, Հաճ. Պարտքի յատկացուած որոշեալ գումարէն զատ, յաւելուածական հասոյթներուն 75 %ը ասկիեց ետք Կայս. կառավարութեան պիտի վերաբերի։ Նկատելով որ դրոշմատուրքի արդի կանոնագրին համաձայն տարեկան հաշիւ 200,000 ոսկի կը գոյանայ անկէց, ինչ որ շատ քիչ է Օսմ. երկիրներուն արդի առեւտրական բարգաւաճման բաղդատմամբ, յանձնաժողովը դրոշմատուրքի հասոյթները աւելցնելու միջոցները պիտի խորհի, նոր հասոյթներ ապահովելով Պետական Գանձին։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Վեհ. Կայսրը բարեհաճեցաւ Պալայի ատիճանին բարձրացնել Սապահ լրագրի արտօնատէր Վեսմ. Միհրան էֆէնտին, վարձատրելու համար Ն. Վեսմութեան անդուլ ջանքերը, ու Օսմանեան մամուլին մատուցած գնահատելի ծառայութիւնները։

Կայսերական այս բարձր շնորհը գրաբական մը է Վեսմ. Միհրան էֆէնտիի բարձր արժանիքին, որուն շնորհիւ է որ այնչափ առաջացած է Սապահ լրագիրը ու առաջնակարգ դիրքի մը հասած։ Առաջին անգամն է որ լրագրապետ մը կը բարձրանայ Պալայի ատիճանին, ինչ որ անգամ մըն ալ կ'ապացուցանէ Ն. Կայս. Վեհափառութեան Մամլոյ և Լրագրութեան նկատմամբ չնորհած բարձր պաշտպանութիւնն ու համակրանքը։ Չերմապէս կը խնդալցինք մեր Վեսմ. պաշտօնակցին, մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները յայտնելով։

ՆՊԱՍՏԱՀԱՒԱՐ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ հանդանակած գումարը հասաւ 162,375 ղրշ.ի։ Երէկուան ցանկին մէջ կ'երեւան.—Պոլսոյ նամակատան պաշտօնեաները 2000, վաճառական Դառնիկ էֆ Սերգիսօֆ 50, Տամատեան Եղբ. 100, Յակոբ էֆ. Պողոսեան 100, Թուսիկ էֆ. Կեսարեան 200, և.ն.։

ԻԶՄԻՐԻ ԴԷՄ ԲԱՐԱՆԹԻՆԱ.—Առողջապահական Բարձր. Խորհուրդին որոշումով, 10/23 Սեպտ.էն սկսեալ, Իզմիրի ժամանումները բժշկական այցելութեան և հականեխումներու կ'ենթարկուին։ Մուկերու ջնջման հրահանգն ալ պիտի գործադրուի։ Այդ որոշումները պիտի գործադրուին Քլազոմենի մաքրանոցին մէջ։ Պոլիս եկող նաւերը Տարանտէլէն անցնելու ատեն և Պոլսոյ նաւահանգիստը մտնելու պահուն բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին։ Օսմ. երկիրներու միւս նաւահանգիստները գացողները բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին առողջապահական բժիշկ ունեցող նաւահանգիստներու մէջ։

ԱՆԱՍՆՈՑ ՏՈՒՐԲԸ.—Երէկ գրած էինք թէ, Օսմ. երկիրներու մէջ ընտանի անասուններէն որոշ տուրքեր պիտի առնուին։ Այդ տուրքը չպիտի առնուի այն ատեն, երբ երկրագործը, իր անհրաժեշտ պէտքին համար միայն երկու անասուն ունի։ Իսկ անոնք որ շատ ունին, բացի երկուքէն, միւսներուն համար պիտի վճարեն։ Զինուորական սպառազինմանց %ը 6ը և Հիճազի երկաթուղիին համար 1 ղր.ը չպիտի գանձուին այս տուրքին համար։

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ԴՈՐՈՑ.—Պրիւսելի մէջ գումարուած կոյրերու համաժողովին Օսմ. պատուիրակ Ակնարոյժ Էսատ պէյ, տեղեկագիրով մը Ներքին գործոց Նախարարութեան կ'ուղարկէ, կոյրերու վարժարան մը հաստատել Համազգային Անկեանոցին մէջ։ Տեղեկագիրը յանձնուեցաւ Առողջապահական Վարչութեան։

ԲՆՆԻՉ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ.—Այտընի Նահանգի ընդհ. քնիչ Պէհճէթ պէյ, առաջարկեց այդ Նահանգին մէջ վարդաստանչութիւն մտցնել որ մեծ առաւելութիւններ պիտի տայ և հասոյթ մը պիտի աւելցնէ։

«ԹԱՀԻՏՐՈՄՈՍ» Յունարէն թերթը դադարման դատապարտուեցաւ երէկուընէ։

ՊԱՊԱԿԱՆ Նուիրակ մոնսէնեէօր Պոնէթթի, Բ. օրը Պոլիս կը ժամանէ։ Պապը, մոնսէնեէօր Պոնէթթիի ունկնդրութիւն չնորհելու պահուն, «Պապական աթոռին առաջակայ» տիտղոսը տուած է անոր։ Պապական Նուիրակի փոխանորդ՝ մոնսէնեէօր Պորկամանէրոյի ալ «պապական դահլիճի մեծաւորի» ատիճան տրուած է։

ԱՆԴԻԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. թարգման անուանուած էր, ինչպէս գրած էինք, Մ. Պոլքի տեղ, Էրզրումի հիւպատոս Մ. Հարրի Հարլինկ Լամ։ Մ. Լամ 1879ին իբր թարգման-ուսանող Պոլիս եկաւ առաջին անգամ և 1881ին փոխ-թարգման անուանուեցաւ։ 1882ին 3 ամիս Փիլիպէի հիւպատոսութիւնը վարեց և 1884 մայիսէն մինչեւ 85ի մայիս, Էտիրնէի հիւպատոսութիւնը։ 85էն 86 ալ Վանի փոխ-հիւպատոս եղաւ։ Վարեց նաեւ Մուսուլի, Շքոտրայի հիւպատոսութիւնները։ 1889ին Զէյթինէի դործակատարի փոխանորդ կարգուեցաւ, զոր վարեց մօտ 4 ամիս։ 1894 յուլիս 16ին Մ. Լամ Արեւելեան Սուտանի հիւպատոս կարգուեցաւ։ Տարի մը ետք փոխադրուեցաւ Ճիտտէ։ 99ին Երզրում զրկուեցաւ իբր հիւպատոս Էրզրումի, Խարբերդի, Տիարպէքիրի, Պիթլիսի և Վանի, զոր ցարդ կը վարէր։

ԾԽԱՒՈՏԻ ՐԻԺԻԹԻՆ և Լիբանանի կառավարչութեան միջև համաձայնութեան մը հետեւանքով օտար սիկաւորներու մուտքը բացարձակապէս արգիլուած է։ Մենաշնորհը այս ընկերութեան տրուած է, բայց մշակումը և վաճառումը ազատ պիտի ըլլան զանազան տեղեր։ Օտար ծխախոտները պիտի գրաւուին։ Ռիժին տարին 800 ոսկի պիտի տայ կառավարչութեան։ Եթէ ռիժին վաճառումը 10,000 ոսկին անցնի, վճարած գումարը 10% պիտի աւելնայ։ Թէմպէքիի ընկերութեան հետ ալ համաձայնութիւն մը գոյացուած է։

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻՆ հրատարակած կանոնագրին ԺԳ. յօդուածին «100 ղրշ.ի տեղ 250 ղրշ.ի դրոշմթուղթ պիտի չփակցուի» հատուածը պէտք է ըլլայ, «100 ղրշ.ի տեղ 2 հատ 50նց դրոշմթուղթ պիտի չփակցուի։»

ՍԻՊԵՐԻԱԿԱՆ ԿԱՐԱԳԻՐ.—Ռուս թերթ մը կ'գրէ թէ, Սիպերիայէ Պալթիկ ծովու Ռուս նաւահանգիստները տարուած սիպերիական կարագները (սիպիր եաղը), հակառակ կրնկակի աղդարարութեանց, դարձեալ կ'խարդախուին ինչ որ սիպերիական ընտիր կարագներուն վարկը կը կոտրէ օտար հրապարակներուն վրայ և սպառումը կը պակսեցնէ։ Զեռնհաս նախարարութիւնը, խարդախութեանց վերջ տալու համար, որոշեց որ այսուհետեւ այդ կարագներուն տակառները քննուելէ ետք կնքուին կառավարութեան կողմէ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻՒ ԱՌՆԵԼ ՔԱԼԵԼԸ

Էրնէսթ Կլավանի անուն անձ մը, Ղալաթիոյ Յակոբեան խանը սենեակ մը վարձած, և ինքզինքը պանդէր հռչակելով սկսած էր յայտարարութիւններ ցրուել աս ու անս կողմ թէ, ամսական վճարումներով այլ և այլ արժեթուղթեր, ինչպէս Բումէլիի երկաթուղի, Քրէյի Ֆոնսիէ, Վիլ սը Բարի և այլն և այլն կը ծախէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով, և դրամական ուրիշ գործողութիւններ կ'ընէ, ժողովուրդին հասարակ դասակարգը խնայողութեան վարժեցնելու համար։ Խոստումները փայլուն էին և յայտարարութիւնները չունդալից։ Մանաւանդ որ միջնորդներ ալ կային, աս ու ան համոզելու համար։ Ժողովուրդին հասարակ դասակարգէն շատ մը արհեստաւորներ սկսան ամսական 10—40 ղրշ.ի վճարումներ ընել, վստահ ըլլալով որ որոշեալ պայմանամամէ մը ետք, տէրը պիտի դառնան որոշեալ արժեթուղթին, որուն թիւը յաճախորդին կուտար Կլավանի և կը հաւատային թէ, բուն արժէթուղթն իր քովը պահուած է։ Այսպէսով, խիստ կարեւոր գումար մը կը շորթէ մէջտեղը հանրութեան աղքատ դասէն, և երբ թուղթերը տալու օրերը կը հասնին, անանկ հռչակելով ինքզինքը, կծիկը կը դնէ։

Միջակորեար դասակարգէն բազմաթիւ պահանջատէրներ, որոնց մէջ կը գտնուէին արհեստաւորներ, այրիներ, խեղճեր, անցած Շբ. օր հաւաքուած՝ յիշեալին սենեակին առջեւ,—ուր գրագիրները կը շարունակէին դեռ իրենց թատերական հաշիւները գրել—ի զուր կ'սպասէին ու կ'ողբային իրենց միամտութեանը, սանկ առաւ-փախաւական ձեռնարկի մը գործիք ըլլալնուն համար։

Որովհետեւ Կլավանի օտարանպատակ մըն էր, պահանջատէրները պահանած հիւպատոսարանը դիմեցին, ուր պատասխան ստացան թէ, յիշեալը խաբեբայ մըն էր, զոր ո'վ որ տեսնէ պէտք է ձերբակալել տայ։

Ասկից առաջ արդէն գրած էինք թէ, Կլավանի, բաւական չսեպելով միայն Պոլսոյ միամիտները կողոպտել, Նիկոմիդիա ալ գործակալ մը ղրկած էր, որ հոն ալ ուղի ազքատ ժողովուրդին դրամները դրպանել ետք օր մը կծիկը դրած էր, առանց ետեւը նայելու։

Այս առթիւ, հարկ կայ չեշտելու թէ, ժողովուրդը պէտք է քիչ մըն ալ ուշադիր ըլլայ իր դրամական գործերուն մէջ, և չհամոզուի, չխաբուի կարգ մը խաբեբաներէ, որոնք հրապարակին վրայ կը վխտան և որոնք չլացուցիչ պայմաններով հանրութեան դրամը կը կորզեն։

* * *

Դրուած էին արդէն այս տողերը, երբ երէկուան Սեւվերի մէջ ալ նոյն բանը տեսանք։ Այդ թերթն ալ ցաւ կը յայտնէ որ հրապարակի վրայ ընդունելութիւն կը գտնեն ա'յն տեսակ հաստատութիւններ, որոնք միշտ իրենց կողմը կը տաչեն։ Կ'ըսէ թէ Կլավանի բաղմաթիւ անձերու խնայողութիւնները իրեն դրամին պէս գործածեց, Սակարանին մէջ խաղաց, և կորսնցուց մինչև վերջին բնիտը, հանելով անշուշտ իր ճամբու ծախքը։

Սեւվեր կը գրէ նաև հետեւեալը.—Պրուսայէն կը տեղեկացնեն մեզի թէ, Մ. Սրամ Փափագանը Պոլսոյ մէկ պանքային (գուցէ Նորէն Կլավանիին) գործակալը, ձերբակալուած է 40ի չափ անձերու բողոքին վրայ, քանի որ Սրամ անմնցմէ 300 ոսկի առած և մէկ արժեթուղթ անդամ չէր տուած։ Սրամ պարտաւորուեցաւ անցնիլ հետեւեալ օրը, քաղաքին մէջէն, քսմիսերի մը և ոստիկան-զինուորի մը միջև։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Պարտիզակէն հետեւեալ նոր նամակը ստացանք երէկ.—«Հրդեհը ծագեցաւ առաւուան դէմ ժամը 9ին չուկային մէջէն և տեւեց մինչեւ ժամը 12։ Ամէնքը այրեցան 14 չէնք, այսինքն 6 տուն, 4 խանութ, 3 սրճարան և պանդոկ մը որ մանարանատէր Հէլլաճեան եղբարց կը պատկանէր և ապահովագրուած էր։ Ոստիկանութիւնը քննութիւնները կը շարունակէ ծագման պատճառներուն վրայ։

—«Այս միջոցիս գիշերը մէջ հարսանիք կը տիրէ։ 1էն 12 տարու բազմաթիւ աղաք նոյն հիւանդութեամբ կը տառապին»։

ՇՈՎԻ ԱՐԿԱՆԹ.—Առջի առաւ. ժամը 3ին Մահմուտէի Գալատը շոգենաւը երբ կամուրջին կը մօտենար, Մաւնա մը ուժգնութեամբ անոր զարնուեցաւ, և գլխի կողմէն մեծակ ծակ մը բացաւ։ Մաւնան չվնասուեցաւ և իր ճամբան շարունակեց։

—Սեվաստաբոլի նաւահանգիստէն Սեզը Հիբօլիթ ռուս դպրոց մարտանաւը, Պուրկազի մօտերը փոթորիկէն մղուելով ցամաք նետուեցաւ։ Պոլիս եկաւ թեթեւ նորոգութեանց համար։

ՀՐԴԵՀ.—Լէսքովիքի մէջ (Եանիա) հրդեհ ծագելով, այրեց Տէրվիշ պէյի 2000 ոսկի արժող տունը և ուրիշ չէնքեր։

ԾԱՂԿԱՒՏԷ 5 մահեր պատահեցան Իզմիրի մէջ, Կիր. օր, և 5՝ Բշ. օր։

ԴԻՍԿ.—Երէկ առտու, Եէնիքէօյի առջեւէն գտնուեցաւ դիակը երիտասարդի մը, որ անցած օրուան խիստ տեղատարափին ատեն Պէօյիւքքէրէն Թարապիա երթալու համար ճամբայ ելած էր և այդ օրէն անյայտ եղած էր։

ՈՃԻՐ.—Առջի օր Սկիւտարի չուկային մէջ, տեղին նախնական դատարանին ընդհ. դատախազ Բէգէթ պէյի որդին Հիւսէյին էֆ., նոյն դատարանին բարապաններէն Ֆարիզ և ուրիշ երկու անձեր յարձակեցան Ալի Ֆուատ էֆ. անուն անձին վրայ։ Հիւսէյին էֆ. դաշոյնը քաշելով ուզեց զարնել Ալի Ֆուատ էֆ.ն, բայց չյաջողեցաւ և միայն մատները կտրեց։ Հիւսէյին էֆ. ու ընկերները փախան, ոստիկանութիւնը կը փնտռէ զանոնք։

—Առջի օր Բարմաք Դարու, չբոլորուն կոչկավաճառ Արթին և Համբարձում կռիւ բռնուեցան Եուվանի հետ, և Արթին դանակով գլխէն վիրաւորեց զայն։

ԽՍԱԲԵԱՆՆԵՐ.—Երկու նուագածու, Իլիա և Ալէքս, անցած գիշեր Ղալաթիոյ մութ փողոցներուն մէկուն մէջ, Թէպպայճի Իսրայէլը կը բռնեն, և իրենց ոսոխին, անոր վրան գլուխը խուզարկել կ'սկսին։ Իսրայէլ, հասկնալով աչքաց գողերուն միտքը, աւելի վարպետորդի կը բրդի, և կարծեցեալ ոստիկաններուն օգիքէն ամուր մը բռնելով, իր կարգին ոստիկաններուն կը յանձնէ զանոնք։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1903 12 25 Սեպտ. Ուր.)

ՑՈՐԵՆ

Սէրթ էքսթրա, օխան	31	փր.
»մէջին տեսակ և Բումէլի	29½-30½	»
Ձերմակ Ա. լիպրայէն պակաս	8¾	ղր.
» Բ. »	9	»
Մախլութ (խառն) »	10-10½	»
» (հաճարով) »	11-12	»

Այսօր ժամանեց Բումէլի 6 վագոն լիպրաէն պակաս 9-9¼ կարծր 11½ ղրշ.

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	70	ղր.
» » Բ. և Գ. »	65-68	»

Այսօր ժամանեց Օտէսա 3000 պարկ Ա. 90, Բ. ըստ տեսակին 80-83, Գ. ըստ տեսակին 73-75 ղր.։

ԹԷՓ

Օխան 15¼ փարա։

ԳԱՐԻ

Աղէկ տեսակը	10¼	ղր. գրիւը
Երկրորդ »	10	»

ՄԻՍԻՐ

Օխան 27-29 փարա։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՆԵՐԿԱՑ ՎԻՃԱԿ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ԹՂԹՈՑ

Բոլոր օտար թուղթերը կ'իյնան գրեթէ առանց բացառութեան, իսկ Օսմանեան Քոնսոլիտէն ու Երկաթուղին միշտ կը բարձրանան և բարձրանալու հակամէտ են։ Մանաւանդ երէկ նոր բարձրացում մը ունեցած են, և պէտք է գիտնալ թէ՝ հետեւեալ թուականներու մէջ, առանց կտրօնի կը հրատարակի Օսմ. Քոնսոլիտի գինը. ուրեմն եթէ բարդենք 22 փարա կտրօնի գինն ալ, Օսմանեան Քոնսոլիտը շատ բարձր գին մը ունի հիմա, թո'ղ թէ աւելի բարձրանալու երեւոյթ ունի։ Ընդհակառակը, ուրիշ նոյնպէս առաջնակարգ Բանդեր, այսինքն ֆրանսական և անգլիական, ինկած են անանկ սակի մը, որուն նմանը տեսած չէին շատ տարիներէ ի վեր։ Կ'ըսուի թէ Եւրոպական բոլոր Սակարաններու մէջ, միշտ առաջնութիւն կը տրուի Օսմ. Բանդին և շատ մը դրամատէրներ և չհագորդողներ — սբեքիւլպքոռ — Օսմ. Քոնսոլիտէի բաւական դրամ կը յատկացնեն, որով և Օսմ. թուղթերը օր օրի ա'լաւելի յարգ գտնելու վրայ են։

Մ. ՀԱՅԿԱԶՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	34.24½	
Ամէնէն բարձր գինը	34.29	
» վար գինը	34.16½	

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	123.
Երէկուան բարձր գինը	124.¼
» վար »	122.50
Քրէյի Ֆոնսիէ Լիժիբսիէն	265.50
Քարաի	504.
Լորիուտ	72.
Պանք Նաս. Կրէս.	428.
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.
Թրանսվալ	101.
Ռէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	390.
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.35
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.35

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

Այս գիշեր ժամը 9ին հրդեհ ծագեցաւ Պէպէք, Միւնիք պէյի ընակարանէն, որ գրեթէ մէկ ժամ տեւեց։ Ժամանակը անցած ըլլալուն պատճառաւ կարելի չեղաւ տեղեկութիւն առնել։ Մանրամասնութիւնք վաղը։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՀՌՈՄ, 23.—Պաշտօնապէս որոշուած է որ Ռուսիոյ Զարը հոկտեմբեր 14ին Պիոս Ժ. Պապին այցելութիւն պիտի տայ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Դաղթականին նախարարութիւնը Լորտ Միլնրի առաջարկուած ըլլալով, այս վերջինը չէ ընդունած։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 94

ԹԵՐԷԶ ՌԱՔԷՆ

ՀԵՂԻՆԱՊ ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

Իսթ.

Ու Թերէզ կը համբուրէր Տիկին Ռաքէնը՝ որ աչքերը կը գոցէր։ Անոր բոլորտիքը կը դառնար, գլուխին ետեւի բարձը վերցնելով ու հաղար ու մէկ բարեկամութիւններ չռայլելով։ Լօռան զայրացած էր։

—Է՛, ձգէ՛ այլ եւս զայն, կը պօռար Լօռան. չէ՞ս տեսներ կոր որ քու տեսքդ ու խնամքներդ արհամարհելի են անոր։ Եթէ կարենար ձեռքերը վերցնել պիտի ապտակէր քեզի։

Իր կնոջը դանդաղ ու լալկան խօսքերը, համակերպութեան դիրքերը կամաց կամաց կոյր բարկութիւններու մէջ կը մղէին զայն։ Լօռան աչէկ կը հասկընար անոր ի'նչ ճամբայ բռնելը։ Թերէզ կ'ուզէր իր մտրմտրումներուն մէջ չը միաբանիլ Լօռանին, անոր կողմը չրռնել՝ խեղդամահին առթած անձկութիւններուն դիմադրելու համար։ Երբեմն կ'ըսէր ինքնիրեն թէ, Թերեւս աղէկ ճամբայ մը ձեռք առած էր, թէ արցունքները իր վախերէն Թերեւս պիտի բուժէին զինքը, ու կը սոսկար այն մտածումովը որ, մինչ'կ պիտի մնար իր տառապանքներուն ու վախերուն մէջ։ Լօռան եւս փորձի համար կ'ուզէր ղղջալ ու ինքն ալ խղճի խայթերու այդ կատակերգութիւնը խաղալ, բայց չէր կրնար պէտք եղած հեկեկանքները ու բառերը գտնալ, ու կատաղութեան մէջ նետուելով Թերէզը կը ցնցէր՝ անիկա ալ կատղեցնելու ու իրեն հետ ահռելի յիմարութեան մը մէջ նետելու համար։ Դեռատի կինը ինքզինքին կը սովրեցուցնէր անդղջ կենալ, լալագին հրաժարումներով պատասխանել իր բարկութեան ներքին կոչերուն։ ու ա'յն ատիճան պարկեշտ ու ղղջացող կը ձեւանար որ, խստութիւն չէր կարելի նշմարել իր դէմքին վրայ։

Լօռան ասանկով կատաղութեան ատիճանին կը հասնէր։ Թերէզ բարկութեան գագաթնակէտին հասցնելու համար զայն, Բամիլլի ներքողը հիւսելով, իր զոհին առաքինութիւնները պատկերացնելով կ'աւարտէր իր խօսքը.

—Բարի՛ էր ան, կ'ըսէր Թերէզ. ու մենք ծայր ատիճան անգութներ ըլլալու ենք որ հարուածեցինք անոր սքանչելի սիրտը՝ որ երբեք չարութեան մտածում մը չէր ունեցած։

—Աղէ՛կ մարդ էր, գիտե՛մ, կը մրմռար Լօռան. այսինքն ըսել կ'ուզես որ իր ամենասչէն խօսքը կը զրգռէր քեզի, թէ՝ չէր կրնար բերանը բանալ՝ առանց ապուշ խօսք մը դուրս տալու։

—Մի ծաղրեր... մինակ սպաննած անձդ նախատեղ պակաս էր... կինոներուն սիրտէն բան մը չես հասկնար դուն, Լօռա'ն. Բամիլլ կը սիրեր զիս, ու ես ալ զինքը։

—Կը սիրէ՞ր, հա՞, աղէկ... անտառարակոյս զայն սիրելուդ համար ինծի տարփաւոր բռնեցիր, չէ՞... Կը յիշեմ օր մը, ուր կուրծքիս վրայ կը քաշքռտուէիր, ինծի կ'ըսէիր թէ, Բամիլլ կը խորչեցնէր քեզի, երբ կաւի պէս կակուղ իր միսին մէջ կը մտուէին մատներդ...Օ՜հ, կը հասկնամ որ ինչո՞ւ սիրեցիր ինծի։ Ամ խեղճուկրակ արարածին բաղուկներէն տարբեր, զօրաւո՛ր բաղուկներ պէտք էին քեզի։

—Իրրեւ քոյր կը սիրէի զայն, իմ բարերարուհիս որդին էր ան. տկար բնաւորութիւններու բոլոր փափկութիւնները ունէր,՝ ու ազնուական, վեհանձն, ընկերական ու սիրո՛ղ տղայ մըն էր... Եւ մենք սպաննեցինք զայն Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ։

Կուլար, վրան մարելիք կուգար։ Տիկին Ռաքէն սուր ակնարկներ կ'ուղղէր անոր, Բամիլլին գովասանքը ատանկ բերնի մը մէջ լսելէն խռոված։ Լօռան չկրնալով բան մը ընել այդ արցունքներու հեղեղումին դէմ տենդոտ քայլերով մը կը պտտէր՝ Թերէզի խիղճի խայթերը խեղդելու համար միջոց մը փնտռելով։ Երբեմն կը համակերպէր կնոջը ու կը հատար Բամիլլի առաքինութիւններուն, ու ատանկով սոսկումները կը կրկնատկուէին։ Բայց պարագայ մը որ ինքզինքէն կը հանէր ու կատաղի արարքներու կը մղէր զայն, այն բաղդատութիւնն էր զոր խեղդուողին կենը ամէն ատեն կ'ընէր իր առաջին ու երկրորդ ամուսիններուն միջեւ, միշտ առաջինին տալով նախընտրութիւնը։

—Այո՛, կը պօռար Թերէզ. ան քենէ շատ գերազանց էր. եթէ դո՛ւն անոր տեղը գերեզման մտած ըլլայիր, ինծի աւելի աղէկ էր։

(Շարունակելի)

—Ամէն ինչ Բարմաք Դարու, չբոլորուն կոչկավաճառ Արթին և Համբարձում կռիւ բռնուեցան Եուվանի հետ, և Արթին դանակով գլխէն վիրաւորեց զայն։

ԽՍԱԲԵԱՆՆԵՐ.—Երկու նուագածու, Իլիա և Ալէքս, անցած գիշեր Ղալաթիոյ մութ փողոցներուն մէկուն մէջ, Թէպպայճի Իսրայէլը կը բռնեն, և իրրեւ ոսոխին, անոր վրան գլուխը խուզարկել կ'սկսին։ Իսրայէլ, հասկնալով աչքաց գողերուն միտքը, աւելի վարպետորդի կը բրդի, և կարծեցեալ ոստիկաններուն օգիքէն ամուր մը բռնելով, իր կարգին ոստիկաններուն կը յանձնէ զանոնք։

ՀԱՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ՁԱԽԱՒԵՐ ԴԱՏԱԽԱԶԸ

«Մենասէր»ի վերջին թղթակցութեան կ'արժէր սր ուշադրութիւն դարձնէին մեր մամուլի աշխատաւորները. ես ալ իրեն պէս կը զարմանամ թէ ի՞նչու պատասխան մը չեն փութացներ «Շահնուրի բարեկամ»ին անիմաստ ակնարկութեան, որով կը ներկայացնէր Թբքահայ արդի օրագրողները, հաւատարակէս, շահադիտութեան համար ասպարէզ ստանձնած, նիւթապաշտ և անսկրուպոլ անձեր, թէ՝ անձնական քմահաճոյքէ միայն կը շարժին ու չեն օժտուած ընդհանուր զարգացմամբ, որով պիտի գործանէին օր. համար կրօնաթերթի մը զգալի պէտքը։

Անուշտ լսել չէք ապասեր որ պաշտպանութիւնը սատնձնեմ. «Մենասէր»ին նման զգացնել այդ ուշադրաւ բայց անտեսուած կէտը և պարտաւորութիւն մը կատարողի գոհունակութեամբ ու հանդարտ խղճովհեռանալ, խուսափելով հաւանական գրական պայքարէն, ասիկա հաշտ է աշխուի և ընդդիմութեան անընտել նկարագրիս. միայն թէ, չեմ կրնար բացատրել լուրջ ու խոժոռ արհամարհանքը հրապարակաւոր դասին, որուն մէջ հակառակ ա՛նքան աչխոյժ, խանդոտ և դիւրազգած անդամներ գտնուելուն, չկրցայ ըմբռնել թէ ի՞նչպէս չեն հետաքրքրուիր իմանալու «բարիծաղիկ» բարեկամի մը համոզումին պատճառները, չաւտառիթը՝ այդ անհարկի յարձակումներուն։

Եթէ այդ բարեկամին դիմակը անդողոյլ չարժումով մէկ կողմ նետէինք, հարկ պիտի չըլլար սատնձնել պաշտպանութեան ձանձրոյթը. անոր հանդէպ այդ բարբառուն լռութիւնը՝ դեռ թարմ ու... հեռաւոր յիշատակներ կ'արթընցնէ։ Հարկ չեմ զգար կենցաղագրութիւնդ դէմ մեղադրելու։ Ամենին տեղեկացանք փաղաքուշ բարեկամին ներկայ ուանցեալ կեանքի մթին ու մանուածապատ դրուագներուն, զեղծումներուն, որոնք ժամանակին դատապիտուեցան և կարծեմ այդ պառաւ բարեկամն ալ՝ հրապարակ՝ Տէր-Յակոբեանէն ստացաւ «բարիծաղիկ» տիտղոսը։ Եթէ զայրոյթ զրգռելու կէտ մը կայ, իր սա միամիտ համոզումն է թէ, ծածկամտութիւնդ ներկայանալով նեղելի է օրինաւորութեան սահմաններէն անցնիլ ու յաւելանալ անբարոյ հարուածներ արատաւորելու ասոյնման։ Կ'ըմբռնեմ թէ ի՞նչու չեն յօժարիր անդամ մը եւս տեսակցելու այս վեղարի ու տիրաճառ չարի բարեկամին հետ իրենց առաջին և վերջին խօսքը՝ ա՛նքան անարգ և վիրաւորիչ, կոպարի ուժգնութեամբ ծանրացած էր ուսերուն վրայ, և իր այդ յաւագին վիճակին մէջ նմանութիւնը կը բերէր գիշեր առն չէնքերու, պատերու քովն ի վեր չարժող ստուերի մը որ իր չահատակութիւնը կը գործէ վերջապէս, անեցիներուն անվրդով քունէն օժտուած, բայց...օձիքը ձեռք կուտայ երբ լուռնամատի մը բացուածքէն կը սահէր։

Շահնուրի յոռետես բարեկամը, իբրեւ ամէն տեսակ նիւթի վրայ թաղող լամբ ու քմնապան քարոզիչ, ինչպէս ոլիծակը որ ծաղկէ ծաղկի կը թեւէ, պէտք չէր ուրանար որ Թբքահայ հրապարակագրութիւնը վարողներէն են Աղաբէկեան, Բէչեան, Անդրէասեան, Հորոյ, Բասիր, Հ. Սատուր, որոնք անկախաբար, ձեռնտաս են Եկեղեց. Պատմ. և Կրօն. Հարցերու վրայ դասեր առալու՝ իրեն ինքնահաւան ու պարագային համեմատ քծնող ինքնակոչ բարեկամի մը. թէեւ այս վերջինը միամիտ հաւատքը ունի թէ իրեն մենաշնորհն է արբանդ գիտութիւնը։ «Շահնուրի բարեկամը» կը կրկնեմ, յաւակնոտ մէն է, ոչինչ այնքան զբաղեցուցած, ոգեւորած է զինք, բայց եթէ յայտնի, ուղղակի կամ գաղտնապէս գովել ինքզինք, և արդէն իր գրականութիւնն ալ՝ ծայրայեղ կերպով եսամոլիկ, չեշտաւոր, ցամաք և անհրապոյր է։

Կը յիշենք իր «Վ.» ծանկանուանով գրած մէկ երկու ուռուցիկ... Առձակ թերթուածները, որոնք իշխան հանդէսներու նախագահած տեղն կը կարդար, և անխուսափելի կը սիրեմ, կը սիրեմները կը շեշտէր արտի լայն հաւասով, աչքերը յաւած՝ նազելասիրեցաց, անարեկիր... ցրիրդներուն։

Եւ սա «Շահնուրի ինքնակոչ բարեկամն» էր որ Մելքիսեդեկ Արքեպիսկոպոսին չէր նեցաս, և անոր արժէքը հաստատելու փորձեց. ոմ կրնայ ուրանալ թէ տակաւին չունեցանք Մելքիսեդեկ մը, պարիւչտ ու համբարելի դէմք, անթերի հովիւ, որուն սիրտը Գերագոյն Գաղափարին միայն բարախեց, անոր փառքին շլացած։ Մելքիսեդեկ ճշմարիտ հաւատացեալ մէն էր, ու իր Սէրը՝ անմնուիրութեան կը հասնէր, մինչդեռ Շահնուրի բարեկամին Սէրը՝ պատիր, անհարազատ է։

ՆՈՒՐՀԱՆ

ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒ... ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ԻՄ ՅԱՆՈՑՈՎՍ ԴԻՑՈՒՍԱԾ)

Ամէն փողոց սկսեալ Բերայի չիտակէն... մինչեւ մեր փողոցը իր հոգեբանութիւնը ունի։

Դեռ նոր կրուած էինք այդ փողոցը։

Հաղիւ երկու օր էր։ Փողոցին ամէն տուներուն... և կիներու բերանին մէջ մեր գալուստը... խօսակցութեան նիւթ դարձած էր։

Աչխարհիս վրայ Դում-Դարբուի կինը մէկ հատիկ է... բամբասանքի մասին։

Տանտանեայ պատուիրանէն առաջ, երկու պատուէր գոց ըրած է... ամուսնական պարտականութեանը պէս։

Վանկայի պօսմանը նստիլ ... մառուլ ուտել... բամբասելով։

Ի բաց կացէ՛ք, կ'ըսէ, այն ամէն կիներուն, որոնք չեն բամբասեր. իբր թէ... արտաքոյ բամբասանքի չէք երջանկութիւնի պէս բան մը ըլլար իրենց «բամբասեցէ՛ք»։

Եւ սա ըսածս իմ գլխուս ալ եկաւ... թաս մը օճառոտ ջուրով։

Ցոր նահապետը երեսնելի արդարոց դասը էն միմիայն անոր համար որ... մարդը համբերել գիտէ եղեր։

Բայց խօսողանեցէք որ Ցորի ատենները գոյութիւն չունէր Դում-Դարբուցի կինը։ Այն ամէն օճառոտ ջուրերը որոնք պատուհաններէ վար կը թափեն։

Առաջին օրը փողոցէն դուրս ելայ... հարիւր զոյգ աղուոր աչքերու ընկերակցութեամբ։

Կիւսթավ Նակէ այնչափ հետաքրքրութեան առարկայ չեղաւ, որչափ ես։

Եւ ըսել թէ ես ինքզինքս մինչեւ այդ օրը... սանկ պզտիկ մէկը կը կարծէի։

Ապուշ եմ եղեր խաչոր։

Եթէ մինչեւ հիմայ, իմին այսչափ մեծ մարդ ըլլալս գիտնայի ապահովաբար Դում-Դարբուի Թաղ. Խորհրդոյ անդամ կ'ընտրուէի, քանի որ հոն Թաղականութիւնը մեծ արժէք ունի։

Ան սա է. չհաւատացողը Թաղ Դում-Դարբու իշնայ և գլուխը բարձր, արհամարհոտ նայուածքով ու հնդկահաւի քալուածքով ոեէ մէկը տեսած առեն, վստահ Թաղ ըլլայ թէ հասած է իր փափաքին... և տեսած է Դում-Դարբուի Թաղականը։

Դառնանք մեր փողոցի տուները... ուր ոգեւորութիւնը երթալով իր ծայրագոյն աստիճանին կը հասնէր։

Առաջին օրը զբաղած էին, իմ բանթարմնովս, մօրս գլխարկովը, հօրս ճաքէթին գրպաններովը, քրոջս կոշիկներովը և եղբօրս... հասակովը, որը վար որը վեր քաշած էին և վերջապէս... համոզում գոյացուցած էին թէ մենք աղէկ մարդ չենք, որովհետև,

Իմ բանթալոնս... նեղ էր, մօրս գլխարկը... խոշոր էր, հօրս ճաքէթին գրպանները... քովնտի էր, քրոջս կոշիկները... առանց ներկի էին և եղբօրս հասակը... քիչ մը շատ բարձր էր... պաշտպանները համբուրելու չափ։

Ան աշխարհիս վրայ մարդ դատապարտելու համար պէտք չկայ եղեր ոճրագործութեան, աղջիկ մը փախցնելու, այլ բամբասող կիներու փողոցներէն մէկուն մէջ իբր վարձար երթալն ալ մարդս դատապարտելի կընէ եղեր, թէ՝ հոս և թէ հանդերձեալին մէջ։

Երկրորդ օրը, հայրս, իր աւանդական ձերմակ տապրակը ձեռքը տուն կը դառնայ և սատանային գործ չունեցած մէկ վայրկեանին, տապրակն է կը պատռի և մէջը եղածը չեղածը դուրս կը թափի։

Պատուհանները, դուռները լեցուած են նորէն նոր հարսերով, տուտուներով աղջիկներով, թէյդէներով և հալաներով և հայրս... բարկացած այս դէպքէն կ'սիսի ժողվել... թափածները քանի որ փողոցի շուները մաղեր էին իրմէ առաջ այդ գործը կատարելու։

Ու հայրս կը դատապարտեն հոգ... որովհետեւ տօմաքհսը այնչափ խոշոր չէ եղեր, բաղլիճանը շատ պզտիկ և տապրակը հին է եղեր։

Ան օրէն սկսեալ հայրս տապրակը... պայուսակի փոխած է... փոխելով նաև կարծիքը դրացուհիներուս թէ՝ հայրս սատանի փոխուած է։

Երրորդ օրը ալ հասարակ մակնանցուներու փոխուած և այժմէութիւնին կրտնցուցած էինք, որովհետեւ... լսած էին թէ՝ հայրս ժամանակին թաղականի մը տունը կը նստի եղեր։

Եթէ գիտնայի թէ... Թաղականութիւնը կը կատարէ այն դերը ինչ որ կը կատարեն Հոլուէի դեղահատները, ապահովաբար այս փողոցը չփոխադրուած, ազգ մը կուտայի Մանզումէի մէջ, թէ, ես, Բ. Յանթիւնեանն և իր ընտանիքը, նախորդ վարձակալ Բ. Թաղին Թաղական ազային, վաղը կը փոխադրուի, այս ինչ Թաղին այս ինչ փողոցին այս ինչ տունը, և... Այվազեանին գլխուն վրայ կ'երդնում որ ատանցմէ և ոչ մէկը տեղի պիտի ունենար... տեղի չունենալով նաև այս յոդուածս ծնիլը, չարուիլը, հրատարակուիլը և... արշալոյսին հրատարակուիլը։

ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՈՒՌԹԻՒՆԵԱՆ

ՄԵՌԵԼԻՆ ՍԷՐԸ

—Վերջապէս յաջողեցար Տիրա՛ն, չէ՞։

—Զյաջողելու ի՞նչ կայ որ, եղբա՛յր, բաւական է որ երկու սրտեր անգամ մը կապուին, միանան. անկէ անդին ամէն բան ապահովուած ըսել չէ՞. և արդէն տարակո՞յս ունէիր որ...

—Ատիճան մը։ Զապէլին ընկերական բարձր դիրքը, անոր դգւիսիչ գեղեցկութիւնը, որ այնքան առատ երիտասարդներու դարպասել կուտար, ուշորս կողմէ եղած դիմումները տեսնելով չէ՞ի կրնար մեծ հաւատք ունենալ։

—Իրաւո՛ւնք ունիս, պատասխանեց անհամբեր Տիրան,—որուն հետ իբր մը տերիմ, դէպի Իզմիր ճամբորդութենէ մը եւ, առաջին անգամն էր որ այդ գիշեր, առանձին, գիներան մը կէս մութ պարէզին մէջ կը տեսնուէի, —բայց գիտե՞ս, սիրոյ անակնկալներուն խելք չհասնիր։ Իրա՛ւ, ես ալ մեծ յոյս մը չունէի, բայց իրիկուն մը ալ տուն դարձիս, աւետեցին թէ Զապէլին մայրիկը վերջապէս հաւաներ է եղեր մեր ամուսնութեանը, պայման դնելով որ... շատ նշանուած չմնանք...։ Զարմանիները, ինչո՞ր ալ կը մտածեն...

—Տիրա՛ն, թողունք հիմա անցեալը. ինչպէս, գոհ մնացիր ամուսնութենէդ։ երջանիկ ես...

—Օ՜հ, կատարելապէս։ երբ ամուրի էի, «ամուսնութիւնը դրախտն նախադուռն է» կ'ըսէին, չէի հաւատար։ Բայց ո՞րքան իրաւունք ունին եղեր...։ Ա՛լ ասկէ վերջ հարկաւ պիտի այցելես մեզի, անանկ չէ՞. տեսնենք պիտի ճանչնա՞ս Զապէլը. ա՛նքան փոխուած, ա՛նքան գեղեցկացած է որ հիմա։ Ա՜հ, տեսնես, հրեշտակի մը ներկայութիւնը կը զգամ շուրջս, ամէն իրիկուն, չուկայէն դարձիս։ փողոցին ծայրէն վիս տեսնելուն, պատշգամին մէջ սպասելէ յոգնած՝ կը վազէ վար և դուռը բանալէ եռք սաք համբոյր մը կը դնէ ճակատիս։ Ա՜խ, չես գիտեր, Վահա՞ն, ինչ երանութիւններ կը պատուին եղեր երջանիկ ամուսնութեան մը ծոցը, չէ՞ս գիտեր...։ Հիմա, ինծի նայէ՛, վաղը կը ապասեմ քեզի մեր տունը. եկո՛ւր, մայրս ալ արդէն կարօտցեր է քեզի, ու տակաւին շատ բաներ ունիմ պատմելիք։

* * *

Դպրոցի դասընկերնէս ու ընկերնէրուս մէջ էն մտերիմն էր Տիրան։ Տը զո՛ւ պէս կը սիրէի զինքը իր խանդոտ բնաւորութեանը և մտերմական այն յատկութիւններուն համար, որոնք կանուխէն ու օգտակար կ'ընեն ընկերականութիւնը։

Ազնիւ մայր մը ունէր Տիրան, շա՛տ ազնիւ, որ զիս իր զաւկին պէս կը սիրէր ու կը խնամէր, երբ ինքն ալ, այն գիշերօթիկ վարժարանին մէջ ուր կը յանախէինք, այն առեն պաշտօն ունէր գիշերուան հսկողութիւնը ընելու։ Տիրանին մօր այս ատիճան դուրգուրանքը իմ մասիս՝ հին դրաշնութեան և երկու ընտանիքներու մէջ կազմուած անխառն սիրոյ ու մտերմութեան մէն ալ պտուղ էր։ Տուած խոստումիս տէրը եղայ. յաջորդ օրը փութացի Տիրանենց տունը. ինչ երանելի պատկեր, Սատուած իմ...։ Ա՛նքան աղուոր, ու ա՛նքան յուզիչ էր տեսնել Տիրանը անմիջապէս քովիկը, գրեթէ ծունկի ծունկի Զապէլին հետ, որ ուսին վրայ թափած իր սև, առատ մազերուն ժողովուրդը կ'ընէր։ ու Տիրան՝ օգնելու պարբերակով՝ հաճոյ սիրուն կատակներ կ'ընէր անոր։ Մինչդեռ բազմոցին անկիւնի մայրիկը, գրեթէ պառաւած, հանդարտ դէմքով մը հին օրերէն բաներ մը կը պատմէր։ Զապէլ, սիսա՜նանալէն ետք, ա՛նչափ լուրջ ու զուարթ երեւոյթ մը առեր, ու ա՛նքան ալ գեղեցկացեր էր որ, առջի բերան, չուզեցի հաւատալ աչքերուս։ Տիրանին մօր կողմէ կարօտի գգուանքներէ ու կարգ մը հարցուփորձերէ ետք, այս հրեշտակային ամբոխին հետ սկսանք ամուսնական երջանկութեան դրուատիքը ընել։ Այս միջոցին Տիրանին պատաւած մայրիկը՝ յուզուած ու երջանիկ՝ երբեմն երբեմն չորցած աչքովը ուստ ծեծելով կը կրկնէր՝ պարագային պատչանցնելով։

—Տղա՛ս, դուն դուն ես, անա՛նկ աղէկ մը առ օր լեզուէդ հասկընայ. իշտէ՝ հո՛ս է կարգուելուն մնուչութիւնը, հասկցար...

Մէկ երկու ժամ, այսպէս, մտերմական խօսակցութիւններէ ետք մեկնեցայ Տիրանի մօր ստիպումներուն վրայ կրկին և կրկին խոստանալով այցելել։ Անկէց ետք, այս իրիկուն մեզի, վաղը՝ ձեզի։ Ա՛յսպէս եղած էինք ա՛լ Տիրանին հետ, ա՛նքան յաջախակի էին մեր այցելութիւնները։

* * *

Տիրան ժամանակէ մը ի վեր տեսակ մը վարանք ցոյց կուտար կնկան հանդէպ, սակայն չա՛տ աղէկ կը տեսնէր կինը և կը մտածէր պատճառները երեւան բերելու։ Երկար խորհեցաւ. ի զուր, և վերջապէս գիշեր մը ուզելով վերջ մը տալ չատոնց միտքը չարչրկող մտածումներուն,

—Տի՛րան, ըսաւ, ինչո՞ւ փոխուեցար ինծի դէմ, ինչո՞ւ անտարբեր կը մնաս սիրոյս դէմ. ի՞նչ ունիս, բան մը ըրի քեզի վշտացնելիք, ըսէ՛. սիրտս կը հասնի կոր...

—Ի՞նչ ըսեմ ալ, անուշս, պատասխանեց Տիրան մեզմիւ, իրա՛ւ, Սատուած ուզեց ու բարի գտաւ մեր ամուսնութիւնը. սակայն ի՛նչ օգուտ, չե՞ս տեսներ, բնութիւնը ինչպէս կը յամառի տակաւին մեզի...։

Ասոր պատասխան չդտա՛ւ Զապէլ. ու գլխէն զարնուածի պէս յանկարծակիի եկած, անուշ, զուարթ դէմքը դալուկը պատեց, խոշոր, աղո՛ր, և աչքերը սկսան նուաղիլ, ու նուռ կարմիր շրթունքները մեռելի գոյն առած՝ սկսան կափկափել իրարու. ամէնքը՝ բերանը բանալուն զղջումի յայտնի նշաններ...։

* * *

Այդ սեւ օրէն տարի մը էր անցեր. ու այդ տարուան միջոցին շա՛տ բան փոխուած էր։ Զապէլի սէրը, ասոր ճանը մը ալ աւելցեր էր և անոր այդ վիճակը քանի՛ տեսնէր Տիրան, ցոփային կեղծաւորութեան բերումով այնքան կը քաջալերուէր ու աւելի նպաստաւոր կը գտնէր իր մեղադրելի ընթացքներուն, ուրիկ բնա՛ւ տեղեկութիւն չունէր խե՛ղճ միամիտ Զապէլը։

Գայթումները սակայն մերթ ընդ մերթ սիրոյ մէջ ալ կը պատահին։ Ամուսնացողները աւելի՛ կը մեղանչեն շատ անգամ քան ամուրիները։ Այսպէս Տիրան ալ, օր մը, ինչ մոլորանքով մը օձիքը ձեռք առած էր վրիպած խուլուհիի մը, որուն պչրանքները և կեղծուպատիր ձեւերը ստուեր ձգեցին Զապէլի անաղարտ տարփանքին վրայ։ Եւ ամուսնը, փութ քաւած պչրուհիին զգուանքներուն քով, կնոջը սէրը պաղութիւն կը մնկնէր։ այսպէս ուծացած էր ընտանեկան յարկէն։ անձկութիւններու հոսանքի մը մէջ դնելով դեռատի կինը, որ հիւծումի նշաններ ցոյց կուտար։

Իբր իր ամէնէն մտերիմը, չպիտի ուշանայի այդ ընթացքը քննադատելէ և ուղղութեան հրաւիրելէ. սակայն ան կը պատասխանէր կէս-յուսատաս նայուածքով մը,

—Ինչ ընեմ, ձե՞ռքս է. բռնութեա՛յ ալ անգամ մը, կրնա՞մ ետ դառնալ... Ա՛խ, չեմ մղադրեր քեզ, ինչու որ դլխուդ չէ եկած, և անփորձութեա՛մբ կը խօսիս։

Իրմէ՛ աւելի, Զապէլի վիճակն էր որ ոսկայն մտածել կուտար ինծի։

* * *

Կիրակի մըն էր դարձեալ, երբ մեցցելութեան գացի Տիրանենց։ Զգացած ըլլայի։ Սենեակէն ներս մանելուս, գրեռան առչեւ գամուած մնացի, տեսնելով Զապէլը բազմոցին անկիւնը կըզկրտած, ծալլուած, տեղէն չարժելու անկարող՝ գրեթէ անկենդան։ Հալեր, մաշեր էր խեղճը։ Ինքն ալ յուզուեցաւ, ու իր յուզումը ծածկելու նիգիռուն հակառակ, ամբաց կուրծքը կ'ելլիր ու կ'իջնէր։

Տիրանը հարցուցի նախ, որովհետեւ չէի տեսներ հոն։ Դեռատի կինը պատասխանել արտորալով,

—Տիրա՞նը, ըսաւ, չե՞ս գիտեր, քանի գիշեր է տուն եկած ոչի՞։ Տե՛ս, այսօր Կիրակի, տակաւին կը սպասեմ։ Ինչ ըրեր եմ իրեն, ինչո՞ւ դիս այսպէս Թողուց. ուր մնացին իր առջի սէրն ու խոստումները։ Կը յիշե՞ս այն առեն ուան վիճակը... դուն մտերիմն ես անոր, ըսէ՛, կ'աղաչեմ, ի՞նչ է իր այս ճամբուն պատճառը։

Ու անհանգիստ չարժումով մը մօտը կանչեց զիս, որովհետեւ ձայնը ալ չէր բաւեր. ու երկար չունչ մը առնելէ ետք՝ չարունակեց, մտած, դուն ժպիտ մը մի՛չտ դէմքին վրայ, և կամ թիկ մը արցունք՝ բիբերուն ծայրը։

—Ա՜խ, երբեմն կ'անդրադառնամ այն երջանիկ օրերուն, ուր աղատ էի ուզածի՛ս պէս մտածելու, ուզածի՛ս պէս գործելու. ուզածս հանելու, չուզածս մերժելու։ Հիմայ քանի՛ յիշեմ առանը, ա՛նքան կը ծանրանայ վրաս պատասխանատուութիւնը, ու կը ստիպուիմ ճիտս ծռել, համակերպիլ այս ամէնուն, որուն չեմ դիտեր թէ տակաւին պիտի կրնա՞մ դիմանալ...։ Ինչ ուխտող խոստումներ, ինչ մեծ հարբուտութիւններ մերթեցի, ինչ պատաճութիւններ ոտքի տակ առի և գիտնա՞ս, ինչ ձայներ լռեցուցի, միա՛ն ու միայն սրտիս անուշ երգերը մտիկ ընելու, Տիրա՞նս լսելու համար...։ Դուն ինձմէ՛ լաւ գիտես ասոնք։ Ու հիմա, այս լքուած վիճակիս մէջ երբ կը փորձուիմ ակնարկ մը նետել շուրջս ու պատճառը գտնել այս վիճակիս, կարծես շուրջս կը խաւարի, ու կը լուծ ամէն բան, բացի խղճէս՝ որ անցեալէն, մի՛չտ անցեալէն կը խօսի... Ա՜հ, որչա՛փ խարուեր եմ...։

Սիրուս կը բզքտուէր. կ'ուզէի այդ պահուն Տիրանը կոկորդէն բռնել ու խեղդել, այս ոճիրին, այս փեսարդուրկ աղաւնիին սպանման պատճառ ըլլալուն համար։

Զկրցի աւելի նստիլ. մէկ քանի միխթարական և յուսատու բառերէ ետք, դուրս նետուեցայ, միտքիս մէջ մտածումներու խառնիճաղանճով մը։

* * *

Վերջին այցելութիւնս եղած էր այդ օրուանը, ուրիկ չարաթ մը ետք գործով դարձեալ Իզմիր գացած էի։ Հապի՛ թէ ամիս մը անցած էր, սեւ չրջանակով նամակ մը ստացայ. Տիրանէն էր, որ տարաբա՛ղդ Զապէլին մահը ինծի կը գուժէր։ Կը պատմէ՛ր թէ ինչպէս արժէքը չէր ճանչցած այն կեանքին որ իրեն միացնելու ոճիրը գործած էր. և որուն պէտքը հիմա, Մահուան չդարչէն ետքն էր որ անողոք կը դառնար մեռելը, այդ սառ դիակը։ Զապէլի անչունչ կուրծքը իրեն մէջ արթնցուցած էր երբեմնի տարփանքը, որուն խենթը եղած էր պարզապէս։ Սապէս կը վերջացնէր. —

«... Զզջացի՛ Վահան, զզջացի, բայց ի՞նչ օգուտ. կէսս չէ՛ ինքզի՛նքս կորուսի... Ինչպէ՛ս համարձակիմ Զապէլիս պէս կին մը կէս կոչելու. առոր բերանս չէ՛ խիլեմ ցներեր ինչպէս դուն, սիրելի՛ս դո՛ւն որ ամէն բան գիտես։ Մխիթարական կողմ մը, կէս մը չեմ տեսներ սա զրկուած վիճակիս մէջ, Սենեակիս մէջ, տանս մէջ ու անկէ դուրս, կարծես ամէն բան Զապէլը կը յիշեցնեն ինծի, միշտ անկէ կը խօսին։ Կենդանութեանը՝ իր ներկայութիւնը աչքիս անգամ չէր զարներ, չէի տեսնէր, բայց իր բացակայութեանը, Աստուած իմ, երեւակայութենէ՛ս բաժնուած չունի։ Զե՛մ ուզեր ալ մոռնալ։ Եթէ մոռնամ իսկ, դարձեալ չպիտի կրնամ միտքէս հեռացնել անոր էն եռքի այն նայուածքը —երբ հոգին ա՛լ կը քակուէր... —որ զիս կայնած տեղս դամեց. չկրցայ իրեն մօտենալ, քայլ մը առնել... ինչո՞ւ, չգիտցայ...։ Հիմա ամէն բանէ աւելի Զապէլին այդ անխօսուկ սեւեռումն է, որ չա՛տ բան կը խօսի և որ այսքան դառնացուց կեանքս, եթէ երբեք ասանկ կեանք մը՝ ապրիլ ըսել է։ Ու քանի՛ մտածեմ թէ ալ ոչինչ է ու բոլորովին անօգուտ ինծի համար ո՛և է միխթարական ակնկալութիւն, կարծես ա՛նքան կը մեծնայ, ա՛նքան կը վիթխարանայ վիշտս ու երթալով անա՛նկ ծանր հանգամանք մը կ'առնէ որ չե՛մ գիտեր թէ պիտի կրնա՞մ ալ հանդուրժել... կը տառապիմ, և, կը...տարակուսիմ...»։

ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

"ՆԱՐԵԿԸ" ԵՒ ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ինչպէս գիտենք արդէն, Հայ-Բողոքականները լուր օրեր կրօնական պաշտօններ չեն կատարեր իրենց մատուռներուն մէջ։ Հակառակ մեր այն զօրաւոր համոզումին, թէ Հայ-Բողոքականները աւելի՛ կրօնական մարդիկ են քան գրական, այս խնդիրը մակերեսութապէս դատելով, մարդ կը փորձուի տարբեր եզրակացութեան մը յանգելու։

Վճիռ իրականութիւն մըն է թէ բողոքականներուն հաւատացիչները խիստ պարզ են, անանց ամենէն փառաւոր արարողութիւնները մէկէն մինչեւ երկու ժամ կը տեւեն եթէ աւելի չարունակել ալ ուզեն, չեն յաղդիր վանդի անոնց «ծանացոյցը» աւելին չի թոյլատրեր։

Հետեւաբար մարդ կը հետաքրքրուի պատճառը փնտռելու, թէ անոնք որ չարաթը մէկ երկու պաշտօններ միայն կը կատարեն, ու այնչափ քիչ կ'զբաղին կրօնական բաներով, ինչպէս կ'ըսուի որ աշխարհականներն անդամ այնչափ կրօնական... կը կարծին։ Պատճառը իսկ պարզ է. Աւետարանին պա՛ր ու կո՛ւռ քարոզութիւնը ու անհատական ընթերցանութիւնը մեծ դեր կը կատարեն։ Հայ-Բողոքականները թէպէտ արշալոյսին ու վերջալոյսին գոց կը պահեն իրենց մատուռներուն դուռները, բայց ընտանեկան աղօթքի վարարան մը ունին, որուն հուրը հոգիները կը մաքրէ։ Հայ-Բողոքական այր մարդը, իր տունին քահանան է որ անքրուն կը հսկէ աղօթքի սեղանին. անառաւօտ ու երեկոյ, կինը ու զաւակները իր շուրջը հաւաքելով, աղօթքի սեղանը կը պատրաստէ։ Նպատակայարմար երգ մը երգելէ ետքը, հայրը Ս. Գիրքէն հատուած մը կը կարդայ, անոր վրայ կարճառօտ խորհրդածութիւններ կ'ընէ կնոջը ու զաւակներուն օգտակար դասեր ու հրահանգներ կը սորվեցնէ յետոյ ամենը ծնրադրած հայրիկն աղօթքին «ամէն» կ'ըսեն։ Հաւատակ պարագային երբ հայրերեն բացակայ կամ հիւանդ ըլլայ, մայրը կը կատարէ այս նուիրական սիրուն պարտականութիւնը։ Քանիո՞ն քաղցր է սիրագութ մօր մը տաքուկ հոգիէն գեղուն աղօթքներ լսելու, մանաւանդ ուրչափ դիւթիչ է այդ տեսարանը։ Ընտանեկան այս աղօթքը Հայ-Բողոքականներուն իրական «Մանանան» է որով կը սնանին ու կ'ամրանան։ Ինչ՝ ինչ է անոնց կրօնական յաջողութեան գաղտնիքը։ Ասկէ զատ, տունին իրաքանչիւր անհատը, իրեն մասնաւոր Ս. Գիրքը ունի, որ առանձին կը կարդայ ու կ'աղօթէ։ Խիստ ցաւալի է որ երբեմն տուներու մէջ աղօթքի սեղանները քանդուած են։

Թրքախօս Հայ-բողոքականները, իրենց տանեկան աղօթքը կը կատարեն «Օրուան մտածումներ» անուն գիրքին տուեալով, այս գիրքն ալ Անգլիերէնէն թարգմանուած է, որու նիւթերու դասաւորումները նպատակայարմար են։ Հայերէնախօս բողոքականները սակայն տարբեր գրութիւններով կը շարունակեն, Միխիթարականութիւնը քանի մը ցանկեր շինած է իբր ուղղեցոյց աղօթքի, իր կարգին «Աւետարան» ալ քանի մը փորձեր ըրաւ, որ առաջինին նման չի յաջողեցաւ։ Մեր խոնարհագոյն կարծիքով հարկ չի կայ երբե՛ք աղօթքի ուղղեցոյցներ պատրաստելու, քանզի, աղօթքը մեր հոգիներուն Աստծոյ հետ հաղորդակցելէ է, ուստի իրաքանչիւր անհատ կրնայ իր գոհունակութիւնները ու հեծեծանքները թարգմանեալ ցնծումները իր երկնաւոր Հայրասիրուն մանկական անկեղծ հաւատքով միայն։ Մարդիկ որչափ ալ հոգեբանները իրարու զգացումներուն տեղեկացուցեալ ըլլան, սակայն ինքնին բաւական չէ աղօթքի ուղեցոյց մը պատրաստելու։ Մէկը որ ալքաստութեան դառնութիւններէ ու բիւր դժուարութիւններէ զբաղեալ է իր տաքուն սենեակին մէջ, այդպիսի մէկը չի կրնար ալքատին սրտին յարմար աղօթք մը պատրաստել, թեպէտ ենթադրութիւններով կարելի է բաներ մը գրել։

Քրիստոս ու մեր Ս. Հայրերը կրցան տառապող մեղաւորին սիրտն ամրացնող աղօթքներ կազմել, վասն զի անոնց կեանքը իրենց մէջ կ'զգային։ Մանաւանդ աղօթքի ուղղեցոյց մը պատրաստելու համար պէտք չէր ըլլար բաւական չէ, մարդ աւելի ներշնչուած ըլլալու է։

Մինչեւ մօտ առեններս, մանաւանդ Հայ-բողոքական նոր սերունդը, Հայ-եկեղեցիին վրայ հաշտ աչքով չէր նայեր վասն զի կարգ մը ոչ-գիտուն ու նախապաշարեալ մարդիկ, անչուշտ իրենց անապատային միտքէն, կարգ մը յաղանութիւններ ընելով, Հայ-եկեղեցիին վրայ սխալ գաղափարներ տարածէին, այս ոգէներէն մէկ քանին լսելու դժբաղդութիւնը ունեցանք, որոնք «Հայ. եկեղեցին կռապաշտ մըն է թատրոն մըն է» ըսելու չափ իրենց մտքին արգահատելի հանգամանքը ուելի կը ներկայացնէին, այսպիսիներ իրենք իրենց մէջ արդէն ջախջախուած ըլլալով, կարծենք դուրէն աւելի զութի կը կարօտին քան մուրճի։ Հիմա որ Աշխարհաբար Նարեկը տարածուած է, մեր Հայ-բողոքականները զարմացում կը յայտնեն այս ընծիր աղօթքներուն համար, անանց կիացումը կարելի չէ նկարագրել, երբեմն տեղեր ու տուներու մէջ անչուշտ, իրենց ընտանեկան աղօթքի տեղն Աշխարհաբար Նարեկէն կարդալ սկսած են, և մեզ կը հաւատան թէ անկէ օգտուած են, մանաւանդ ուրախ են տեսնելով որ Հայ. Եկեղեցին Առաքելականին հարազատ դրոշմ մը կը կրէ։ Հարկ կայ ըսելու թէ նոյնչափ խոցունկ ցաւ կը զգան այն խօսքերուն համար զոր արտաբերած են մեր ակնարկած ազգումի հոգիները։ Անոնք որ առանց Հայ. Եկեղեցին ուսումնասիրելու տեսութիւնն կը քարոզեն ու անոր արարողութիւնները կը պախարակեն, Հայ. Եկեղեցին իր վեհ դիրքն սիրով ու ներողամտութիւնով կը նայի անոնց վրայ։ Անոնք ոչ սէրը չեն քարոզեր, մարդկութիւնը իրենց անձին պէս չեն սիրեր։ մեծի կռիւներով լրագրութեան վարտանութիւնը չարաչար կը գործածեն, մենք ցաւոտ սրտով մը զանոնք մասնակի ընելով, թշուառ հոգիներ կ'անենք։

ՀԵՐՄԻՊ

ԳՕԼԷԳԻ ՁԻԱՆՈՒ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ Պ. ԺԻԼ ՖՈՒՌ
Ֆրանսական եկեղեցական վարժարան
Դասաւանդութիւն հայերէն լեզուի։
Վարժարանը պիտի ունենայ այս տարի առեւտրական և կառավարական պաշտօնատանց ու այլ գրասենեակի վարչական գիտելեաց (ուսուցի խարէն նոր ճիւղ մը), յատուկ դասընթացքով
Բերայի վարժարանը պիտի բացուի Դշ. 10/23 Սեպտեմբերի։
Գալաթիոյի (Մօտա) վարժարանը պիտի բացուի Բշ. 8/21 Սեպտեմբերի։
Արձանագրութիւնք պիտի սկսին Բշ. 25/7 Սեպտեմբերի։ 9—20

ՏՕՔԹՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ
ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՄԱՄՆԱԳԷՏ
ԳԱՂԴԻԱԿԱՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԻՋԱՅԻՆ ԱՖՏԵՐՈՒՆ
ԲԵՐԱ, Մեծ Փողոցի ողորմութիւն վրայ Միսք փողոց Թիւ 4, ԱՄԷՆ ՕՐ,